

národní
úložiště
šedé
literatury

Vliv změn světa práce na kvalitu života

Paleček, Miloš
2009

Dostupný z <http://www.nusl.cz/ntk/nusl-170396>

Dílo je chráněno podle autorského zákona č. 121/2000 Sb.

Tento dokument byl stažen z Národního úložiště šedé literatury (NUŠL).

Datum stažení: 18.10.2017

Další dokumenty můžete najít prostřednictvím vyhledávacího rozhraní nusl.cz .

Závěrečná zpráva k projektu programu MS

Číslo projektu:
1J 039/05 DP 1

Doba řešení:
2005 - 2008
Číslo smlouvy:
179/039/05-1

Název projektu:

VLIV ZMĚN SVĚTA PRÁCE NA KVALITU ŽIVOTA

The Influence of Labour World Changes on the Quality of Life

Řešitel:
Ing. Miloš Paleček, CSc., Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v.v.i.

Spoluřešitel 1:
PhDr. Zdenka Mansfeldová, CSc., Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

Spoluřešitel 2:
prof. Ing. Zuzana Dvořáková, CSc., VŠE v Praze, Fakulta podnikohospodářská

Garant:
Mgr. Aleš Kroupa, VÚPSV, v.v.i. Praha

	strana
Obsah	
Souhrn	4
Summary	4
Anotace	4
Annotation	5
Klíčová slova	5
Key words	5
1. Úvod	6
2. Cíle projektu	7
3. Postup prací a průběh plnění	8
4. Použité prostředky a metody	16
5. Publikované výsledky a výstupy	18
6. K výsledkům	32
7. Závěr	61

Příloha

- Č. 1 Zpráva ze šetření KPŽ 2006
 Č. 2 Zpráva ze šetření Cena zdraví 2007

- Publikace DVOŘÁKOVÁ, Z., DUŠKOVÁ, L., SVOBODOVÁ, L.: „Svět práce kvalita života“. VÚBP Praha, 2006, ISBN 80-86973-08-5.
- KUČINA, P.: „Flexibilní formy práce a jejich právní úprava“. VÚBP, v.v.i. Praha, 2007, ISBN978-80-86973-54-8.
- Kolektiv autorů: „Svět práce a kvalita života v globalizované ekonomice“. Sborník z mezinárodní konference. Díl I.-IV. VÚBP, v.v.i. Praha, 2007, ISBN 978-80-86973-45-6.
- DVOŘÁKOVÁ, Z. a kol.: „Vybrané statě o kvalitě pracovního života“. VŠE, Praha, 2008, ISBN 978-80-86973-43-2.

Bulletiny a informační listy

Souhrn

Globalizace, její projevy a související trendy dopadají a významně mění svět práce, mění její charakter, pracovní a životní podmínky, kvalitu pracovního i celkového života obyvatel. Výzkum přispívá k poznání stavu a úrovně kvality pracovního života v ČR, k odhalení a identifikování nových rizik spojených s rozvojem a rozšiřováním progresivních technologií, se změnou charakteru práce, s uplatňováním nových forem organizace a řízení práce, se společensko ekonomickými a dalšími změnami. Poskytne podněty a navrhne vhodné způsoby řešení pro vrcholovou i podnikovou úroveň řízení (personální politiku firem) k žádoucí minimalizaci negativních dopadů předpokládaných změn a k zvýšení účinnosti prevence rizik.

Summary

Globalisation, the manifestation and interconnected trends of which affect and change the world of labour, is changing not only its character, but also working and living conditions, quality of occupational and overall life of the population. The research will be instrumental to explore the state and the level of occupational life in the Czech Republic, to discover and identify new risks pertinent to the development and promulgation of progressive technologies, to change the character of labour, to enforce the new methods of occupational organisation and management against extensive socio-economic conditions. The research will also initiate and propose appropriate solutions for top and entrepreneurial levels (for human resources policy of the enterprises), so that negative impacts of the envisaged changes could be minimised and efficiency of risk prevention could be raised.

Anotace

Postižení trendů vývoje kvality pracovního života a „ceny zdraví“ v ČR (empirická šetření). Návrh vhodných nástrojů a možností k pozitivnímu ovlivňování všech aktérů v oblasti pracovního života.

Annotation

Perception of trends of the development of the quality of occupational life and the “health price” in the Czech Republic (empirical research). Proposal of appropriate instruments and opportunities to influence positively all actors in the sphere of occupational life.

Klíčová slova

Kvalita pracovního života, Pracovní podmínky, Bezpečnost a ochrana zdraví, Prevence rizik

Key words

Quality of working life, Working conditions, Health and Safety at work, Prevention of risks

1. Úvod

Projekt „Vliv změn světa práce na kvalitu života“ reaguje na určené klíčové výzkumné směry v rámci Národního programu výzkumu – tématického programu TP-5 „Moderní společnost a její proměny“. Konkrétně se jedná o TP5-DP1 Výkonově orientovaná, bezpečná, evropsky integrovaná společnost a její mezinárodní vazby - Společenské, ekonomické a bezpečnostní aspekty práce, zdraví a nemoci. Důležitost tohoto výzkumného směru je zejména dána tím, že zdravotní stav obyvatelstva se podílí na základních bezpečnostních, ekonomických a politických determinantách sociálního života celé země a celého národa. Řešení projektu bylo zaměřeno na kvalitu pracovního života včetně bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Faktory ovlivňující zdravotní stav pracovníků (neúměrný pracovní stres, pracovní úrazovost, nemoci z povolání i celková nemocnost) se v průběhu pracovního procesu radikálně mění zejména se změnou technologií výroby, organizací a řízením práce i přesunem pracovní síly z primární do terciární sféry. Celý systém prevence v této oblasti včetně prevence onemocnění či alespoň odložení jejich manifestace má jednoznačně pozitivní ekonomický aspekt jak na celostátní, tak i na podnikové úrovni. Nepříznivý zdravotní stav, nemoc a úraz mají nejen dopad na kvalitu života jedinců, ale i své konsekvence sociálně ekonomické, tj. výdaje sociálního zabezpečení a zaměstnanosti, vynaložené na zabezpečení nebo kompenzaci důsledků zdravotního postižení. V souladu s těmito naznačenými souvislostmi a důležitostmi se projekt „Vliv změn světa práce na kvalitu života“ v letech 2005 – 2008 zabýval problematikou globalizace (důsledky a příležitosti), trendy ve světě práce a jejich dopady na kvalitu života (zvyšování nároků, intenzita práce, stres apod.), novými formami organizace práce a změnami v pracovních vztazích, flexibilitou a mírou sociálně právní ochrany, pracovními podmínky včetně BOZP. Prezentované výstupy, studie, výsledky kvantitativních i kvalitativních šetření jsou pro další období nejen významným zdrojem informací, ale i upozorněním na sociální, ekonomické a politické výzvy, kterým čelí Česká republika po vstupu EU.

Řešení projektu přináší nejen objektivní znalosti o současné realitě a praxi v ČR i v zahraničí, rozšíří vědecké poznání v dané oblasti, ale i přispívá k identifikaci rizik spojených s působením měnících se pracovních podmínek a přináší podněty k dosažení cílů zlepšování kvality pracovního života.

2. Cíle projektu

Řešený projekt si kladl za cíl identifikovat a postihnout celosvětové trendy v BOZP a v kvalitě pracovního života, vliv globalizace a transnacionálních společností na pracovní podmínky a pracovní charakteristiky v ČR, identifikovat jejich dopady na kvalitu pracovního života v ČR, predikovat další vývoj, navrhnout doporučení, metody a nástroje k eliminaci možných rizik jak na makro, tak i na mikroúrovni.

- Konkrétní cíl řešení v roce 2005

Cílem v roce 2005 bylo splnění vstupní fáze projektu – zmapování, vyhledání informačních zdrojů, identifikace existujících přístupů, rešerše, obsahová analýza dokumentů zabývajících se zkoumanou problematikou, zpracování úvodní podkladové studie, rozpracování hypotéz výzkumu pro využití v empirických šetření; dvě případové studie v regionu o BOZP v malém a středním podniku; realizace šesti focus groups; tvorba www stránek k dané problematice.

- Konkrétní cíl řešení v roce 2006

V souladu s projektem bylo cílem v roce 2006 připravit a realizovat empirické šetření na populaci „KVALITA PRACOVNÍHO ŽIVOTA“, pokračovat v přípravě výzkumu národního šetření „CENA ZDRAVÍ“ (focus groups, případové studie), připravit a realizovat šetření a skupinové rozhovory s řediteli Úřadů práce, zpracovat případové studie k BOZP (velké podniky), prezentovat dílčí poznatky na mezinárodním semináři a pracovních workshopech.

- Konkrétní cíl řešení v roce 2007

V souladu s projektem bylo cílem v roce 2007 připravit a realizovat empirické šetření na populaci „CENA ZDRAVÍ“, zpracovat dvě případové studie k BOZP, připravit a realizovat mezinárodní konferenci „SVĚT PRÁCE A KVALITA ŽIVOTA V GLOBALIZOVANÉ EKONOMICE“ (září 2007), prezentovat poznatky na této

mezinárodní konferenci a dalších pracovních workshopech, zpracovat informační, osvětové a metodické materiály.

- Konkrétní cíl řešení v roce 2008

Sonda o BOZP ve dvou velkých podnicích. Vyhodnocování výsledků výzkumu, odborný seminář, prezentování a publikování výsledků; zpracování závěrečné zprávy o řešení projektu a předání MPSV ČR.

3. Postup prací a průběh plnění

V souladu s platnou metodikou a konkrétními pokyny MPSV ČR byly za každý rok řešení zpracovány a ministerstvu i odbornému garantovi odevzdány podrobné roční zprávy o průběhu řešení, roční vyúčtování a všechny publikované výstupy.

V roce 2005

Práce na řešení se odvíjely od harmonogramu schváleného projektu. Činnosti byly koordinovány na pracovních setkáních týmu a pracovních workshopech. Průběžný stav řešení byl prezentován za účasti zástupců MPSV ČR i dalších hostů na dvou kontrolních dnech (13. 6. 2005, 9. 12. 2005). Z organizačního hlediska bylo v průběhu prvního roku řešení zabezpečeno a realizováno:

- Uzavření smlouvy mezi VÚBP a MPSV ČR (č. 179/039/05-1 dne 31. 1. 2005).
- Zahájení řešení projektu (1. 2. 2005).
- Realizace první schůzky řešitelů (9. 2. 2005 – zápis č. 1). Zpracování rámcového harmonogramu pro rok 2005.
- Uzavření smlouvy se spoluřešiteli - mezi VÚBP a VŠE, VÚBP a SOÚ AV ČR (14. a 23. 2. 2005)
- Písemné oznámení garantovi, že práce na řešení projektu byly zahájeny (24. 2. 2005). Informace pro MPSV od garanta o zahájení řešení úkolu. Předání originálů smluv VÚBP se spolupříjemci MPSV.
- Identifikování hlavních směrů a změn ve světě práce – zpracování (únor – březen 2005); zpracování základního souboru klíčových slov k problematice

projektu (březen 2005); průběžné vyhledávání a soustředování literatury, dokumentů.

- Vytvoření interních www stránek (březen 2005).
- Druhá pracovní schůzka týmu (24. 3. 2005 – zápis č. 2).
- Návrh osnovy úvodní podkladové studie (březen); zpracování úvodní podkladové studie (duben).
- Dokončení webové stránky projektu, respektive jejich externí část <http://kvalitazivota.vubp.cz>. Aktivován byl banner umístěný na web. stránkách VÚBP <http://www.vubp.cz/>. (duben).
- Zpracování změn (personálních) projektu (včetně dodatku smlouvy) předložení žádosti MPSV o změnu prostřednictvím garanta (6. 5. 2005). Změna byla promítnuta formou dodatku č. 1 Smlouvy č. 179/039/05 – 1 mezi VÚBP a MPSV ČR.
- Obdržení roční účelové podpory formou dotace z rozpočtových prostředků MPSV dne 2.5.2005 a provedení bezhotovostního převodu na spoluředitele (SOÚ AV ČR, VŠE).
- Tvorba a rozpracování hypotéz (květen – červen).
- Příprava a realizace 1. kontrolního dne (13. 6. 2005 - zápis z KD).
- Zahájení přípravy mezinárodní konference k problematice (plánované konání konference - v září 2007).
- Příprava a realizace druhého kontrolního dne k průběhu řešení projektu (9. 12. 2005). Zpracování roční zprávy o průběhu řešení, včetně vyúčtování a publikovaných výstupů.

V prvním pololetí 2005 došlo ke změně ve složení pracovního týmu hlavního řešitele a u spoluředitele č. 1 (SOÚ AV ČR) včetně příslušného přesunu mezi položkami v rámci účelových mzdových prostředků. Ke změnám byl dán souhlas ze strany odborného garanta i poskytovatele.

Z věcného hlediska byly průběžně zpracovávány dílčí studie, realizovány skupinové rozhovory, vytvořeny a naplňovány webové stránky projektu a zabezpečeny další činnosti v souladu se schváleným projektem.

V roce 2006

V souladu se schváleným projektem a v něm uvedeným harmonogramem prací byly všechny deklarované činnosti a úkoly v roce 2006 řešitelským týmem splněny. Činnosti byly koordinovány na pracovních setkáních týmu a pracovních workshopech - 11. 1., 14. 3., 14. 6., 13. 9., 25. 9., 3. 10. a 8. 11. 2006 (zápisy jsou archivovány u hlavního řešitele). Průběžný stav řešení byl prezentován na kontrolních dnech 14. června a 8. listopadu 2006. Z organizačního hlediska bylo v průběhu prvního roku řešení zabezpečeno a realizováno:

- Pokračovaly řešeršní práce k problematice kvality pracovního života. Intenzivně se pracovalo na přípravě reprezentativního šetření.
- Centrem pro výzkum veřejného mínění při SOÚ AV ČR bylo provedeno empirické šetření „Kvalita pracovního života“ na vzorku 2043 ekonomicky aktivních obyvatel ČR ve věku od 15 let. Empirickému šetření předcházela tvorba instrumentu, který byl, stejně jako konstrukce výběru, výsledkem četných diskusí celého výzkumného týmu, včetně pracovníků Centra pro otázky životního prostředí UK.

Výzkum:	Kvalita pracovního života 2006
Termín terénního šetření:	18. – 25. 9. 2006
Výběr respondentů:	Kvótní výběr
Zdroj dat pro kvótní výběr:	Český statistický úřad (Sčítání lidu, domů a bytů 2001)
Reprezentativita:	Ekonomicky aktivní obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let
Metoda sběru dat:	Standardizovaný osobní rozhovor tazatele s respondentem na základě dotazníku
Počet dotázaných:	2 043

- Byly realizovány expertní rozhovory v rámci případové studie v Jihomoravském regionu o BOZP a pracovních podmínkách MSP.

- Proběhla příprava výzkumu národního šetření „Cena zdraví“. Cílem výzkumu bylo monetární vyjádření dopadů změn zdravotního stavu vyvolaných pracovním procesem na blahobyt pracovníků ve vybraných sektorech v České republice. Tato část byla, v souladu se schváleným projektem, řešena ve spolupráci s odborníky Centra pro otázky životního prostředí UK. Práce zahrnovala tyto konkrétní úkoly:
 - (1) Hlubkové rozhovory s vybranými skupinami dělníků ve zpracovatelském průmyslu a expertní rozhovory s mistry ve vybraném podniku ve zpracovatelském průmyslu (písemný záznam formou protokolů). Hlubkové rozhovory byly realizovány v Turnově (textilní dělníci) a v Leteckých opravách Malešice; dále byly realizovány expertní rozhovory s mistry. Výsledky rozhovorů byly prezentovány na mezinárodním semináři (25. 9. 2006).
 - (2) Rešerše literatury zpracovaná do stručné rešeršní zprávy a metodologická zpráva.
 - (3) Návrhy otázek do empirického šetření Kvalita pracovního života v září 2006, které byly určitou formou pilotáže a které byly v dotazníkovém šetření použity.
 - (4) Realizace 2 focus groups, výstupem byly nahrávky a protokoly jednotlivých focus groups.
 - (5) Podrobný návrh metodologie empirického šetření včetně hypotéz.
 - (6) Návrh první verze dotazníku výzkumu „Cena zdraví“ pro pilotáž v roce 2006.

- Prostřednictvím řešitelského týmu Vysoké školy ekonomické byly realizovány skupinové rozhovory a brainstorming s řediteli úřadů práce k problematice kvality pracovního života a BZOP v regionu, připraveno a realizováno dotazníkové šetření v těchto úřadech. Dále byly zpracovány případové studie o BZOP ve dvou velkých podnicích. Dne 3. října 2006 proběhl na VŠE Praha workshop k výsledkům rozhovorů s řediteli ÚP.

- Dne 25. září 2006 proběhl mezinárodní seminář na téma „Svět práce a kvalita života“ za účasti významných hostů: Professor Akihiro ISHIKAWA, Chuo University TOKYO, Institute of Social Sciences, Japonsko; Professor Yukino SATO, Graduate School of International Cultural Studies, Tohoku University, Japonsko; PhDr. Monika ČAMBÁLIKOVÁ, CSc., Mgr. Jana KLOCOKOVÁ, Sociologický ústav SAV, Bratislava, Slovenská republika; PhDr. Pavel KUCHARŤ, CSc., Fakulta sociálních věd UK, Praha; doc. RNDr. Dagmara DZÚROVÁ, CSc. Přírodovědecká fakulta UK, Praha.
- Průběžně se realizovaly přípravy k zajištění mezinárodní konference k dané problematice v září 2007.
- Zpracována a k vydání byla připravena publikace „Svět práce kvalita života“.

V roce 2006 došlo v projektu k následujícím změnám, které byly poskytovatelem MPSV a odborným garantem odsouhlaseny:

- ke změně ve složení pracovního týmu hlavního řešitele – ukončení pracovního poměru Blanky Neumannové ve VÚBP a začlenění JUDr. Pavla Kučiny do řešitelského týmu VÚBP,
- u 1. spoluřešitele SOÚ AV – provdání a změna příjmení Mgr. N. Horákové na Čadová,
- v řešitelském týmu VÚBP k provdání a změně příjmení u Ing. L. Duškové na Václavková,
- u 1. spolureditele SOÚ AV k přesunu mezi položkami v rámci daného objemu účelových mzdových prostředků u M. Tytkové z mezd do položky odměn.

V roce 2007

V souladu se schváleným projektem a v něm uvedeným harmonogramem prací byly všechny deklarované činnosti a úkoly v roce 2007 řešitelským týmem splněny. Činnosti byly koordinovány na pracovních setkáních týmu a pracovních workshopech - 24. 1., 1. 3., 12. 4., 6. 9., 25. 9., 11. 10. 2007 (zápisy jsou archivovány u hlavního řešitele). K přípravě mezinárodní konference byla dále dne 14. 8. 2007 realizována speciální koordinační schůzka vedoucích týmů řešitelů a spoluřešitelů. Průběžně se

uskutečnila řada osobních pracovních jednání mezi pracovníky týmu řešitelů. Průběžný stav řešení byl prezentován na kontrolních dnech 7. června a 8. listopadu 2007.

V průběhu roku 2007 byly pořádány konference, workshopy a semináře:

- „Cena zdraví“ – workshop dne 24. 1. 2007, VŠE v Praze.
- „Subjektivní hodnocení zdravotních rizik souvisejících s pracovním procesem“ - seminář pořádaný SOÚ AV ČR, v.v.i. dne 11. 10. 2007, kde byly prezentovány výsledky výzkumu (Mgr. Jan Urban, Milan Ščasný, Ph.D., Centrum pro otázky životního prostředí, Univerzita Karlova v Praze).
- „Svět práce a kvalita života v globalizované ekonomice“ – realizace mezinárodní konference 13. – 14. 9. 2007, VŠE v Praze. Výstupem je recenzovaný sborník z konference na CD „Svět práce a kvalita života v globalizované ekonomice – World of Work and Quality of Life in the Globalized Economy“, ISBN 978-80-245-1207-5; tištěná čtyřdílná publikace s nejzajímavějšími příspěvky, VÚBP, v.v.i., ISBN 978-80-86973-45-6.
- Mezi hlavní úkoly roku 2007 patřila realizace empirického šetření Cena zdraví na populaci ČR. Na počátku roku 2007 byl navržen dotazník pro šetření Cena zdraví, který byl postupně upravován. Konečná podoba dotazníku byla pilotně otestována v termínu od 23. – 30. 4. 2007. Bylo provedeno 50 individuálních rozhovorů a dva skupinové. Vlastní šetření bylo provedeno Centrem pro výzkum veřejného mínění Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i. (CVVM) od 18. 6. do 24. 6. 2007 na reprezentativnímu vzorku ekonomicky aktivní populace ve věku od 15 let České republiky. Celkem bylo získáno 1040 platných rozhovorů. Analýza dat ze šetření Cena zdraví se orientovala na následující tématické okruhy:
 - Analýzu ochoty akceptovat vyšší mzdu za větší riziko smrtelných pracovních úrazů (resp. ochotu akceptovat nižší mzdu za menší pracovní riziko) s cílem odvodit hodnotu statistického života.
 - Analýzu ochoty akceptovat vyšší mzdu za větší riziko ostatních (nesmrtelných) pracovních úrazů.
 - Analýzu ochoty akceptovat nižší mzdu za vyhnutí se určité úrovni pracovních stresů.
 - Analýzu vztahu subjektivní percepce pracovních rizik a (objektivní) četnosti pracovních úrazů.
 - Odhad mzdové přírážky za akceptované zdravotní riziko související s prací z reálného chování na trhu práce z hédonického mzdového modelu.

Souběžně byl vyvíjen a testován také model hédonické mzdy s cílem odvodit mzdovou přírážku za pracovní rizika a následně odvodit hodnotu statistického života. Tento model byl aplikován na datové soubory z šetření Kvalita pracovního života 2006, Cena zdraví 2007, Pracovní podmínky 2000 a na agregovaná data poskytovaná Českým statistickým úřadem a Státním úřadem inspekce práce. Výsledky jsou od roku 2008 postupně publikovány.

- Dokončena byla interní studie „Právní aspekty kvality pracovního života“. Studie se zaměřuje na analýzu právních předpisů, které upravují nové formy práce, resp. kterých lze pro uplatnění nových forem práce využít při zachování rovnováhy vztahů mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem a pro zpracování případných úvah de lege ferenda. Shromážděné podklady a analýzy se ve studii zaměřují na ty formy práce, které jsou vykonávány v rámci pracovněprávního vztahu a jsou podporovány nebo připouštěny příslušnými pracovněprávními nebo jinými právními normami. Tímto byl zmapován vývoj příslušných oblastí pracovního práva od přijetí zákoníku práce č. 65/1965 Sb., včetně úpravy v novém zákoníku práce č. 262/2006 Sb. Nezabývá se standardní formou práce v pracovněprávním vztahu. Vybraným kritériím odpovídá zejména: práce na dobu určitou, práce na kratší pracovní dobu, práce na částečný pracovní úvazek, práce v nerovnoměrně rozvržené pracovní době, práce při pružné pracovní době, práce doma, práce v nesociální době, agenturní zaměstnávání.
- Dále byly týmem z Vysoké školy ekonomické zpracovány dvě případové studie na problematiku pracovních podmínek (potravinářský průmysl - mlékárna, pekárna).
- Mezi další akce a aktivity týmu řešitelů lze zařadit realizaci rozhlasové relace „Jak vnímáme práci“ - Český rozhlas Leonardo, 26. 3. 07, za účasti Ing. Palečka, Ing. Červenky a Ing. Svobodové; realizaci rozhlasové relace „Vliv změn světa práce na kvalitu života“ - Český rozhlas, Vltava, 13. 9. 2007, Ing. Paleček, Ing. Svobodová; aktivní účast PhDr. Zdenky Mansfeldové, CSc. v diskusním kulatém stolu Programu GARDE „Podpora a prosazování zahraničních investic v ČR“, Praha, 4. 12. 2007 a její přednášku „The role of Organized Interests in the Czech Republic in the context of the Accession to the EU“ na Soochow University v Taipei, Taiwan, 29. 5. 2007.

- Zpracován a vydán byl Bulletin č. 1 – 4, kde číslo 1 – bylo věnováno představení projektu; články: Mění se kvalita života?, Význam projektu, Prostředky a metody měření, Harmonogram, Mezinárodní seminář, Co již bylo publikováno a prezentováno. Číslo 2 – obsahovalo články: Co je rozhodující při volbě zaměstnání?, Hlavní zdroje pracovní spokojenosti a nespokojenosti, Vliv ekonomicko-společenských faktorů na svět práce, Zpráva o výzkumu „Kvalita života a úřady práce“. Číslo 3 – bylo celé věnováno jednomu vybranému tématu prezentovanému na mezinárodní konferenci - společenské odpovědnosti podniků, články: Proč společenská odpovědnost podniků?, Užitek podnikům i společnosti, vybrané anotace příspěvků na konferenci k dané tématice. Číslo 4 – anglická verze, Corporate Social Responsibility.
- Zpracována a vydána byla informativní brožura „Flexibilní formy práce a jejich právní úprava“ – ISBN 978-80-86973-54-8, a to na základě podkladů interní studie Právní aspekty kvality pracovního života.
- Průběžně byla prováděna aktualizace webových stránek projektu. Na stránkách byly umístěny všechny důležité akce a materiály.

V roce 2007 došlo v projektu k následujícím změnám, které byly MPSV a garantovi oznámeny, případně předloženy se žádostí o souhlas:

- červen 2007 – personální změny (Ing. Bílek – Bc. Kolínský; Ing. Václavková /MD/ - V. Slezáková; Mgr. Čadová /MD/ - Mgr. Dimitrová;
- říjen 2007 – Chludilová – Štohanzlová /provdání/; přesun 5 tis. Kč mezi položkami /z mezd do OON/ a změna ve výši odměn jednotlivých členů týmu SOÚ AV ČR, v.v.i.;
- listopad 2007 – přesun dotace mezi VÚBP, v.v.i a SOÚ AV, v.v.i. (položka služeb – tisk sborníku).

Ke změnám byl dán souhlas ze strany poskytovatele a současně byly uzavřeny příslušné dodatky č. 5, 6 a 7 ke smlouvě č. 179/039/05-1 o poskytnutí účelové podpory z veřejných prostředků na projekt.

V roce 2008

- Zpracování a předání průběžné zprávy o řešení projektu za rok 2007 MPSV ČR (15. 1. 2008), hlášení do informačního systému o vědě a výzkumu bylo provedeno 17. 1. 2008.
- Činnost řešitelského týmu byla koordinována na pracovních schůzkách, které se konaly 24. 1., 21. 2., 20. 3., 22. 5. V roce 2008 proběhly dva kontrolní dny (5. 6. a 23. 10.).
- K výsledkům výzkumu proběhl dne 10. září 2008 seminář na VŠE Praha.

4. Použité prostředky a metody

Při své práci řešitelský tým využil širokou paletu nástrojů a metod. Jednalo se o rešeršní práce a sekundární analýzu existujících dat k dané problematice; tvorbu výzkumného nástroje, přípravu a realizaci empirického šetření na populaci, jeho zpracování, analýzu výsledků. Další využívanou metodou při řešení úkolu bylo zpracovávání případových studií zaměřených na kvalitu pracovního života, na bezpečnost a ochranu zdraví při práci v konkrétních organizacích v ČR. Přístupy i průběžné výsledky byly publikovány, prezentovány i diskutovány na konferencích a workshopech. V rámci projektu byly zpracovávány a aktualizovány vlastní webové stránky.

Hlavní používanou metodou v roce 2005 při zahájení řešení projektu byla sekundární analýza domácích a zahraničních dokumentů a statistik, analýza souvisejících právních a řídicích dokumentů a dalších materiálů a publikací. Zpracována byla řada dílčích studií. Dále byly zajišťovány primární zdroje dat formou expertního šetření a hloubkových rozhovorů s představiteli rozhodujících subjektů (sociálních partnerů, představitelů vybraného regionu, apod.) Bylo realizováno 6 focus groups k problematice kvality pracovního života, dvě z toho po dohodě realizoval řešitelský tým VŠE. Dvě diskusní skupiny se uskutečnily 30. 6. 2005 v Brně, v budově Ekonomicko-správní fakulty Masarykova Univerzity. Účastníci pocházeli z brněnského regionu a byli rozděleni do dvou skupin: 1. skupina „PODNIKATELÉ“

představovala podnikatele z oblasti malého a středního podnikání, 2. skupina „INSTITUCE“, byla složena z představitelů institucí, které mají regulovat a usměrňovat trh práce. Výsledky byly použity při tvorbě výzkumného nástroje pro empirické šetření „Kvalita pracovního života“. Druhé dvě diskusní skupiny se uskutečnily v říjnu 2005 s vybranými zástupci dělnických povolání (stavební dělníci, tovární dělníci z Leteckých oprav Praha). Na základě kvalitativních výsledků dotazování v diskusních skupinách byly formulovány hypotézy pro tvorbu výzkumného nástroje, který byl použit v dotazníkovém šetření „Cena zdraví“. Hlubkým expertním rozhovorům a focus groups k výzkumu předcházela identifikace rizikových sektorů a volba pracovišť pro jejich provedení. Následně byla provedena podrobná analýza výsledků těchto rozhovorů. Forma skupinových rozhovorů byla využita také při zjišťování názorů na šetřenou problematiku mezi vedoucími pracovníky úřadů práce. Šetření navíc probíhalo i formou písemného dotazování (tvorba instrumentu, realizace šetření, vyhodnocení).

Pro lepší orientaci následuje shrnutí stěžejních činností a realizovaných aktiv, které se v průběhu řešení projektu uskutečnily:

- Empirické šetření na populaci „Kvalita pracovního života 2006“
- Empirické šetření na populaci „Cena zdraví 2007“
- Skupinové rozhovory s řediteli úřadů práce včetně dotazníkové šetření
- Realizace 6 focus groups (MSP)
- Mezinárodní seminář „Svět práce a kvalita života“ (25. 9. 2006, VÚBP, v.v.i., Praha)
- Workshop k výsledkům rozhovorů s řediteli ÚP (3. října 2006, VŠE Praha)
- Workshop „Cena zdraví“ (24. 1. 2007, VŠE Praha)
- Mezinárodní konference „Svět práce a kvalita života v globalizované ekonomice“ (13. – 14. 9. 2007, VŠE Praha)
- Seminář „Subjektivní hodnocení zdravotních rizik souvisejících s pracovním procesem“ (11. 10. 2007, SOÚ AV ČR, v.v.i.)
- Seminář „K výsledkům výzkumu kvalita pracovního života“ (10. září 2008, VŠE Praha)
- Případové a výzkumné studie
- Publikační a prezentační činnost včetně webových stránek projektu

5. Publikované výsledky a výstupy

Vydané tištěné publikace jsou přiloženy k této závěrečné zprávě (na přiloženém DVD jsou i v elektronické podobě). Jedná se o tyto publikace:

- ☞ DVOŘÁKOVÁ, Z., DUŠKOVÁ, L., SVOBODOVÁ, L.: „Svět práce kvalita života“. VÚBP Praha, 2006, ISBN 80-86973-08-5.
- ☞ KUČINA, P.: „Flexibilní formy práce a jejich právní úprava“. VÚBP, v.v.i. Praha, 2007, ISBN 978-80-86973-54-8.
- ☞ Kolektiv autorů: „Svět práce a kvalita života v globalizované ekonomice“. Sborník z mezinárodní konference. Díl I.-IV. VÚBP, v.v.i. Praha, 2007, ISBN 978-80-86973-45-6.
- ☞ DVOŘÁKOVÁ, Z. a kol.: „Vybrané statě o kvalitě pracovního života“. VŠE, Praha, 2008, ISBN 978-80-86973-43-2.

V roce 2007 byla také vydána čtyři čísla tištěného Bulletinu „Svět práce a kvalita života“ (všechna jsou ke zprávě přiložena).

Pro podnikovou sféru byla vydána řada konkrétních doporučení z oblasti pracovních podmínek a BOZP, série informativních listů a letáků (příklady jsou uvedeny v příloze zprávy), které byly ve stovkách distribuovány u příležitostí různých akcí, zejména na těch, které jsou uvedeny v následující tabulce:

	2007	Termín Místo konání
1.	18. ročník mezinárodního veletrhu FOR ARCH	
	Soutěž učňů stavebních oborů (SUSO) – mezinárodní finále FOR ARCH 2007 Ruční manipulace z pohledu bezpečnosti a ochrany zdraví Doprovodný program	18. - 22. 9. 2007 Pražský veletržní areál 19. 9. 2007 Konferenční sál Pražský veletržní areál
2.	49. mezinárodní strojírenský veletrh	
	Výstavní stánek	1. - 5. 10. 2007 Výstaviště Brno

	Ruční manipulace z pohledu bezpečnosti a ochrany zdraví Doprovodný program	1. 10. 2007 Kongresové centrum v Brně
3.	Bezpečný podnik	
	Slavnostní předání certifikátu	19. 6. 2007 Slezská univerzita v Opavě
	Slavnostní předání certifikátu	23. 10. 2007 Kaiserštejnský palác v Praze
4.	Bezpečnost a zdraví při práci v MSP Mezinárodní konference	21. - 23. 11. 2007 Hotel Pyramida, Praha
	2008	
5	INTERPROTEC Mezinárodní veletrh prostředků osobní ochrany, bezpečnosti práce a pracovního prostředí	
	Výstavní stánek	13.-16.5.2008 Výstaviště Brno
	Slavnostní předání osvědčení Bezpečný podnik	13.5.2008
6	Mezinárodní strojírenský veletrh	
	Výstavní stánek	15.-19.9.2008 Výstaviště Brno
	Doprovodný program v rámci Evropské kampaně o hodnocení rizik – Identifikace a hodnocení rizik - nezbytná podmínka efektivního řízení podniku	15.9.2008 Kongresové centrum Brno

Ve schváleném projektu nebylo uvažováno se zpracováním souhrnné monografie. Vzhledem k rozsahu řešené problematiky a množství získaných primárních dat (do značné míry i unikátních zejména ze šetření Ceny zdraví 2007), navrhl řešitelský tým nad projektový rámec (bez dalších finančních nároků) zpracování a vydání odborné recenzované publikace „Vliv změn světa práce na kvalitu života“. K tomu bylo požádáno a MPSV schváleno (dodatkem č. 8 k uzavřené smlouvě) posunutí ukončení termínu o dva měsíce. V tomto krátkém termínu se však nepodařilo daný záměr naplnit. Reálná lhůta pro vydání publikace se jeví do poloviny roku 2009. Připravovaná publikace reflektuje a přináší poznatky o následujících oblastech:

- Trendy ve světě práce
- Globalizace a změny v pracovních vztazích
- Nové trendy ve vývoji obsahu a formy pracovněprávních vztahů
- Kvalita pracovního života v malém a středním podniku
- Percepce práce a subjektivní hodnocení současného zaměstnání českými občany

- Uplatnění na trhu práce a jistota zaměstnání
- Postavení a role úřadů práce v ČR při zlepšování kvality života
- Negativní efekty pracovní činnosti
- Subjektivní percepce pracovního rizika a objektivní riziko pracovního úrazu
- Aplikace netržních metod oceňování na negativní efekty pracovní činnosti
- Společenská odpovědnost podniků
- Firemní kultura a kultura bezpečnosti
- Zdraví a životní prostředí
- Hodnota práce a zaměstnání
- Bezpečnost práce
- Kvalita života a personální práce v organizaci.

V dalším textu jsou po jednotlivých letech uvedeny průběžně publikované příspěvky členů řešitelského týmu. K tomu je třeba dodat, že řada příspěvků bude publikována v dalším období i po skončení řešení projektu.

V roce 2005

Vedle shromáždění sekundárních zdrojů informací a dat byl zpracován soubor klíčových slov k dané problematice, sestaveny pracovní hypotézy, zpracována úvodní studie. Konkrétní dílčí výstupy byly převážně ve formě pracovních interních studií, které byly použity k tvorbě nástrojů pro realizaci reprezentativních šetření v ČR (interní studie jsou archivovány u hlavního řešitele projektu). Zahrnují následující soubory a studie: Východiska projektu, jeho hypotézy a první výsledky prezentovány PhDr. Z. Mansfeldovou formou:

- expertní diskuse k tematice kvalita pracovního života, industriální vztahy, sociální dialog na univerzitě v Brémách, v „Institut Arbeit und Wirtschaft“ (IAW), a následně v semináři se studenty;
- přednáškou na Vídeňské univerzitě v Ústavu politických věd v rámci mezinárodního cyklu „Macht, Demokratie und wirtschaftliche Interessen im Post-Sozialismus“. Přednáška byla na téma „Deutsche Direktinvestitionen in Ostmitteleuropa und ihre Wirkungen auf die Arbeitsbeziehungen“ (<http://homepage.univie.ac.at/dieter.segert/RingVO/Mansfeldova.pdf>).

Zástupce řešitelského týmu VŠE se aktivně zúčastnil jednání a workshopu o pracovních podmínkách v EU – EUWorkclimate Forum, ESADE, Barcelona, Španělsko ve dnech 10. - 11. 11. 2005.

Publikovány byly recenzované články:

- ADÁMEK, P., NĚMEC, O. Kvalita života a realizace principu rovných příležitostí na trhu práce. *Acta Oeconomica Pragensia*, 2005, roč. 13, č. 8.
- DUŠKOVÁ, L. Vliv změn globálních podmínek na organizaci pracovní doby. *Acta Oeconomica Pragensia*, 2005, roč. 13, č. 8.
- DVOŘÁKOVÁ, Z. Podmínky pro rovné zacházení a zlepšování kvality pracovního života. *Acta Oeconomica Pragensia*, 2005, roč. 13, č. 8.

Na konferencích byly předneseny příspěvky:

- DVOŘÁKOVÁ, Z. Encouraging Ethical Behaviour in Public Administration by Human Resource Management. *Journal of Business Economics and Management* (North-German Academy of Informatology – Stralsund, e.v.). ISSN 1611-1699, 2005, č. 3.
- DVOŘÁKOVÁ, Z. HR Practices in the Czech Public Administration. *Referát na konferenci European Group of Public Administration (EGPA), studijní skupina Public Personnel Policie*,. Bern (Švýcarsko). www.kuleuven.ac.be/io/egpa, www.egpa2005.com. ve dnech 31.8.-3.9.2005
- NĚMEC, O. Realizace principu rovných příležitostí na trhu práce. *Konference „New Members - New Challenges for the European Regional Development Policy“* ve dnech 27.-30.9.2005. Nový Smokovec (SR).
- ZALESKA, J., NICOLESCU, L., MOCKAITIS, A., KOVALEVA, T., DVOŘÁKOVÁ, Z. Educating Managers Using Projects between Western and Eastern European Countries. *Konference EIBA 2005 (European International Business Academy)* ve dnech 10.-13.12.2005. Oslo (Norsko), BI Norwegian School of Management.

- SURYNEK, A. Trendy ve vývoji náhledu na ovlivňování člověka v organizaci. *Ekonomika, financie a manažment podniku – rok 2005. Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie Fakulty podnikového manažmentu EU v Bratislave. 24. 11. – 25. 11. 2005. ISBN 80-225-2107-8.*
- DUŠKOVÁ, L. „Vývojové tendence v organizaci pracovní doby“. *Mezinárodní vědecká konference „Nové trendy v podnikovém managementu“.* Ekonomická Univerzita Bratislava (13. – 14. 9. 2005, Košické Hámre).

V roce 2006

Publikace:

DVOŘÁKOVÁ, Z., DUŠKOVÁ, L., SVOBODOVÁ, L. a kol.: „Svět práce kvalita života“. VÚBP Praha, 2006, ISBN 80-86973-08-5.

Další konkrétní dílčí výstupy byly převážně ve formě pracovních interních studií (archivovány jsou u hlavního řešitele projektu):

- ŠČASNÝ, M., URBAN, J.: Cena zdraví. Úvodní metodologická zpráva a rešerše. Praha, 30. června 2006.
- ŠČASNÝ, M., URBAN, J.: Cena zdraví. Stručné protokoly z polostrukturovaných rozhovorů s dělníky a expertních rozhovorů s mistry. Praha, 30. června 2006.
- ŠČASNÝ, M., URBAN, J., ŠKOPKOVÁ, H.: Cena zdraví. Průběžná zpráva za rok 2006.
- ČADOVÁ, N., ČERVENKA, J., CHLUDILOVA, I.: Kvalita pracovního života 2006. Výsledky empirického šetření. Praha, listopad 2006.
- KUČINA, P.: Právní aspekty kvality pracovního života. Úvodní podkladová studie. Praha, listopad 2006.
- SVOBODOVÁ, L. : Mezinárodní seminář „Svět práce a kvalita života“. Informace a sborník prezentací. Praha, 25. 9. 2006.
- DVOŘÁKOVÁ, Z.: Dvě případové studie z velkých závodů chemického průmyslu k bezpečnosti práce.
- NĚMEC, O., SURYNEK, A.: Záznamy čtyř skupinových rozhovorů s řediteli a vedoucími zaměstnanci úřadů práce.

- NĚMEC, O., SURYNEK, A.: Informace a záznam z workshopu s řediteli úřadů práce.
- DVOŘÁKOVÁ, Z., NĚMEC, O., SURYNEK, A.: Vytvoření dotazníku k průzkumu mezi řediteli úřadu.
- DVOŘÁKOVÁ, Z., NĚMEC, O., SURYNEK, A.: Zpracování dotazníků z průzkumu ke kvalitě života mezi řediteli úřadů práce.

Vybraná témata byla prezentována formou vědeckých diskusí, přednášek na seminářích, konferencích i prezentací v tisku:

- MANSFELDOVÁ, Z. v rámci svého japonského pobytu absolvovala diskusi v Labour Research Council 20. 7. 2006 (ved. Mr. Toshimasa SHIRAISHI, <http://www.rochokyo.gr.jp/>) v Tokiu. Informovala a podala přehled o problematice výzkumu v oblasti práce, pracovního života, kvality pracovního života v České republice i o současném projektu The Impact of the Labour World on the Quality of Life a některých jeho výsledcích. Součástí byla i diskuse o možných styčných bodech našeho projektu a Japonci připravovaného mezinárodního projektu „Corporate Culture under Globalization“.
- MANSFELDOVÁ, Z. vedla expertní diskusi k problematice kvality pracovního života, industriálních vztahů a sociálního dialogu na univerzitě v Brémách, v „Institut Arbeit und Wirtschaft“ (IAW).
- PALEČEK, M., KUČINA, P. se zúčastnili panelové diskuse k problematice změn světa práce a dopadů do BOZP na semináři VŠB v Ostravě (20. – 21. 4. 2006).
- PALEČEK, M. prezentoval projekt a přístupy k jeho řešení v mezinárodní pracovní skupině ředitelů výzkumných ústavů BOZP „SHEFFIELD“ v Drážďanech (29. – 30. 5. 2006).
- PALEČEK, M., SVOBODOVÁ, L., MANSFELDOVÁ, Z., DVOŘÁKOVÁ, Z., URBAN, J., prezentovali projekt, dílčí výsledky a metodologické přístupy na mezinárodním semináři „Svět práce a kvalita života“, který se konal v Praze dne 25. září 2006.
- ČADOVÁ, N., ČERVENKA, J. prezentovali dosavadní výsledky projektu dne 9. listopadu 2006 na semináři „Jak je v Česku vnímána práce“. Sociologický ústav AV ČR.

- SVOBODOVÁ, L. přednesla na XIX. mezinárodní odborné konferenci „Aktuální otázky bezpečnosti práce“, 25. – 27.10. 2006, Stará Lesná, Slovenská republika příspěvek s názvem „Kvalita pracovního života – změny ve světě práce, modely, indikátory“ Příspěvek je též uvedený v recenzovaném sborníku konference.
- SVOBODOVÁ, L. prezentovala postup a výsledky řešení projektu za rok 2006 na semináři „K výzkumu na úseku BOZP“, který se konal 13. 12. 2006 na MPSV ČR.
- SVOBODOVÁ, L. publikovala informaci o proběhlém mezinárodním semináři „Svět práce a kvalita života“ v časopise Personál, ročník XII., č. 11 (str. 6 – 7).
- DVOŘÁKOVÁ, Z. „Být či nebýt manažerem?“ Referát a stejnojmenný příspěvek ve sborníku z konference s mezinárodní účastí „Česká ekonomika v procesu globalizace“ konaná v Brně ve dnech 13.-14. září 2006. Brno : Masarykova universita, Ekonomicko-správní fakulta, 2006.
- DVOŘÁKOVÁ, Z. „Spolupráce Fakulty podnikohospodářské VŠE v Praze v oblasti vědy a výuky“. Referát na mezinárodní vědecko-praktické konferenci „Ekonomická a humanitní spolupráce ČR a RF: nové perspektivy“ ve dnech 16.-17.10.2006 v Moskvě na Akademii věd. Obsahem příspěvku byly mj. konkrétní nabídky spolupráce při řešení vědecko-výzkumných projektů v oblasti řízení lidských zdrojů, kvality života a bezpečnosti práce.
- NĚMEC, O., SURYNEK, A. se zúčastnili jednání na Institutu Arbeit und Wirtschaft, Universität v Bremen (SRN) ve dnech 14.-18.11.2006. Obsahem byla jednání s Dr. Jochenem Tholenem věnovaná informacím o realizovaných výzkumech zmíněného institutu v podnicích, diskuse ke kvalitě života a možnosti napojení na další pracoviště v SRN. Uskutečnily dvě odborné exkurze v podnicích BrauereiBeck a Mercedes-Benz Bremen.

V roce 2007

V průběhu roku 2007 byly týmem řešitelů projektu publikovány celkem následující příspěvky:

- ČERVENKA, J. „Percepce práce v ekonomicky aktivní populaci ČR.“ In *Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference Svět práce kvalita v globalizované*

- ekonomice, Praha, 13.-14. září 2007*, Praha: Vysoká škola ekonomická, 2007. 8 s.
- DVOŘÁKOVÁ, Z. „Management Development Practices in the Czech Reality.“ In *Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference Svět práce v globalizované ekonomice, Praha, 13.-14. září 2007*, Praha: Vysoká škola ekonomická, 2007. 7 s.
 - DVOŘÁKOVÁ, Z., NĚMEC, O., SURYNEK, A. „Kvalita života z pohledu úřadů práce v České republice.“, In *Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference Svět práce v globalizované ekonomice, Praha, 13.-14. září 2007*, Praha: Vysoká škola ekonomická, 2007. 14 s.
 - DVOŘÁKOVÁ, Z. „VŠE uspořádala konferenci o práci v globalizované ekonomice.“ *Dopravní noviny*, 2007, roč. XVI, č. 45. 1 s. ISSN 1210-1141.
 - DVOŘÁKOVÁ, Z. „Jak hodnotit úroveň personální práce?“ *Controller News*, 2007, roč. 13, č. 1, s. 24–25. ISSN 1214-5149.
 - KUČINA, P. „Práce není to, kam chodíme, ale to co děláme“. In *Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference Svět práce kvalita života v globalizované ekonomice, Praha, 13. – 14. září 2007*. Praha: VŠE, 2007. 11 s.
 - MANSFELDOVÁ, Z. „Hledání štěstí“. [online]. Praha [cit. 2007 – 20 – 12]. Dostupný na [www: <http://kvalitazivota.vubp.cz/clanky.php>](http://kvalitazivota.vubp.cz/clanky.php)
 - NĚMEC, O. „Typy prorodinné personální politiky – WLB, FFP.“ In *Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference Svět práce v globalizované ekonomice, Praha, 13.-14. září 2007*, Praha: Vysoká škola ekonomická, 2007. 8 s.
 - PALEČEK, M. „Vliv změn světa práce na kvalitu pracovního života“. In *Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference Svět práce kvalita života v globalizované ekonomice, Praha, 13. – 14. září 2007*. Praha: Vysoká škola ekonomická, 2007. 11 s.
 - SURYNEK, A. „Kvalita života a úřady práce“. In *Sborník VI. mezinárodní konference „Kvalitativní přístup a metody ve vědách o člověku: Analýza a interpretace kvalitativních dat“*. Olomouc: Katedra psychologie FF UP v Olomouci; Centrum adiktologie PK 1. lékařské fakulty UK a VFN v Praze, 2007.
 - SURYNEK, A. „Hodnota práce a kvalita života.“ In. *Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference Svět práce v globalizované ekonomice, Praha, 13.-14. září 2007*, Praha: Vysoká škola ekonomická, 2007. 8 s.

- SVOBODOVÁ, L. „Podmínky pro proměny práce“. In. *Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference Svět práce kvalita života v globalizované ekonomice, Praha, 13. – 14. září 2007*. Praha: VŠE, 2007. 13 s.
- SVOBODOVÁ, L. „Agresivita a násilí ohrožuje kvalitu života : měli bychom se bránit“. In *Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference Svět práce kvalita života v globalizované ekonomice, Praha, 13. – 14. září 2007*. Praha: Vysoká škola ekonomická, 2007. 12 s.
- SVOBODOVÁ, L. „Flexibilita: její výhody i problémy“. In. *Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference Svět práce kvalita života v globalizované ekonomice, Praha, 13. – 14. září 2007*. Praha: VŠE, 2007. 11 s.
- ŠČASNÝ, M., URBAN, J. (2007), Estimation of wage differential for the Czech Republic: Hedonic wage model testing on three datasets. Paper presented at the 15th Annual EAERE Conference, University of Macedonia Thessaloniki, Greece, 27-30 June 2007.
- ŠČASNÝ, M., URBAN, J. (2007), Aplikace modelu hédonické mzdy v České republice: Odvození hodnoty statistického života z volby pracovníka na trhu práce. Příspěvek přijat na Konferenci Univerzity Karlovy v Praze Fakulty sociálních věd a Filosofické fakulty „Střední Evropa v Unii a Unie ve střední Evropě“, Praha, 20.-21. říjen 2007.
- ŠČASNÝ, M., URBAN, J. 2007. “Wage-risk relationship testing in hedonic wage models in the Czech Republic.” Příspěvek na konferenci Svět práce a kvalita života v globalizované ekonomice, VŠE, 13.-14.9. 2007. In sborník. 12 s.
- URBAN, J., ŠČASNÝ, M. (2007), Validita a reliabilita mechanismu metody podmíněného hodnocení: dvě empirické aplikace v oblasti pracovních rizik. Příspěvek přijat na Konferenci Univerzity Karlovy v Praze Fakulty sociálních věd a Filosofické fakulty „Střední Evropa v Unii a Unie ve střední Evropě“, Praha, 20.-21. říjen 2007.
- URBAN, J., ŠČASNÝ, M. (2007), Willingness to accept for an increase in work-related risk of fatal injury: the evidence from the Czech Republic. Charles University Environment Center, Prague, unpublished, mimeo.
- URBAN, J., ŠČASNÝ, M. 2007. “Value of work safety: application of CV method to value effects of fatal injuries on wellbeing of economic active population of the

- Czech Republic.” Příspěvek na konferenci Svět práce a kvalita života v globalizované ekonomice, VŠE, 13.-14.9. 2007. In sborník. 14 s.
- URBAN, J., ŠČASNÝ, M. 2007c. „Determinants of risk perception bias: an empirical study of economically active population of the Czech Republic.” Příspěvek na konferenci Svět práce a kvalita života v globalizované ekonomice, VŠE, 13.-14.9. 2007. In Sborník. 13 s.
 - VÁCLAVKOVÁ, L. „Flexibilní formy práce v malých a středních podnicích.“ In *Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference Svět práce v globalizované ekonomice, Praha, 13.-14. září 2007*, Praha: Vysoká škola ekonomická, 2007. 10 s.
 - VINOPAL, J.: „Vývoj nástroje pro empirické zkoumání kvality pracovního života.“ In *Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference Svět práce kvalita v globalizované ekonomice, Praha, 13.-14. září 2007*, Praha: Vysoká škola ekonomická, 2007. 22 s.

V roce 2008

- SVOBODOVÁ, L. „Kvalita života.“ In Šubrt, J. (ed.) *Soudobá sociologie III.: Diagnózy soudobých společností*. ISBN 978-80-246-1486-1. Praha: Karolinum, 2008. 20 s.
- DVOŘÁKOVÁ, Z., NĚMEC, O., SURYNEK, A.: „The current Questions of Labour Offices Management in the Czech Republic“. . IASIA Annual Conference „Enhancing, Efficiency, Effectiveness and Equity in Public Service Delivery: Challenges, Opportunities and Good Practices“, 14.07.2008 – 18.07.2008. [CD-ROM]. Kampala (Uganda): Uganda Management Institute; International Association of Schools and Institutes of Administration, 2008, s. 1–7.
- DVOŘÁKOVÁ, Z.: „Dost dobrá šance – řešení dlouhodobé nezaměstnanosti a projekty ESF“. Praha: 25. 4. 2008. Celostátní konference pořádaná v rámci projektu ESF a MPSV.
- DVOŘÁKOVÁ, Z.: „Kvalita pracovního života v Čechách po roce 1989“. Nitra (SR): 28. 5. 2008 – 30. 5. 2008. In: BIELIK, Peter (ed.). *Konkurenceschopnosť a ekonomický rast: Európske národné perspektivy* [CD-ROM]. Nitra : Slovenská poľnohospodárska univerzita, 2008. 8 s. ISBN 978-80-552-0060-6.

- DVOŘÁKOVÁ, Z.: „Metody hodnocení personální práce“. Brno: 5.2.– 6.2.2008. In: Konkurenceschopnost podniků. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s. 165–170. ISBN 978-80-210-4521-7.
- DVOŘÁKOVÁ, Z., NĚMEC, O., SURYNEK, A.: „HR Management in Employment Agencies in the CR“. 5. Mezinárodní vědecká konference „Business and Management 2008“. Vilnius (Litva): 16.-17.5.2008. 6 s.
- DVOŘÁKOVÁ, Z.: „Příprava manažera BOZP – junior na VŠE“. Práce a zdraví, 2008, roč. 1, č. 4, s. 10–11.
- DVOŘÁKOVÁ, Z.: „Příprava manažera BOZP-junior na VŠE v Praze“. Praha 11.6.2008. In: Prevence rizik, úrazů a negativních projevů chování dětí a mládeže [CD-ROM]. Praha: Výzkumný ústav bezpečnosti práce, 2008. 8 s. ISBN 978-80-86973-16-6.
- DVOŘÁKOVÁ, Z.: „Interview k CSR pro CorporAIDmagazin. ARS – Asociace pro rozvojovou spolupráci“. Týdeník Euro/2008.
- DVOŘÁKOVÁ, Z.: „Perspektivy učitele na veřejné vysoké škole v Čechách“. 4. mezinárodní výroční pedagogická konference. 23.-24.1.2008. Mladá Boleslav: Vysoká škola Škoda Auto. PowerPoint prezentace.
- NĚMEC, O., BUCMAN P.: „Vývoj koncepcí personalistiky“. Zvolen 21.05.2008 – 22.05.2008. In: Manažment ľudského potenciálu v podniku. Zvolen: Technická univerzita, 2008, s. 59–65. ISBN 80-228-1871-1.
- SURYNEK, A., NĚMEC, O.: „Communication and Labour Offices in the Czech Republic“. Příspěvek „2nd International Conference on Advances and Systems Research ECNSI ". Zadar (Chorvatsko): 13.-14. listopadu 2008. Bude zařazen na sympozium "Informační, komunikační, a ekonomické vědy ve znalostní společnosti". Z konference bude sborník s ISBN, příspěvky jsou recenzované.
- SURYNEK, A.: „*Organizační kultura a samostatnost a odpovědnost pracovníka v podniku*“. (Disertační práce). Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2008. Kapitola 5.6 "Vliv změn světa práce na kvalitu pracovního života".
- SURYNEK, A.: „*Organizační kultura a samostatnost a odpovědnost pracovníka v podniku*“. (Autoreferát disertační práce). Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2008.
- ŠČASNÝ, M., URBAN, J.: „Subjective and objective risk in labor market: hedonic wage study“. Konference Gothenburg, Švédsko, červen 2008.

- MANSFELDOVÁ, Z.: „Europeanization and multilevel employee interest representation“. Paper to be presented at the 38th World Congress of the International Institute of Sociology, 26-30 June, 2008, Budapest, Hungary
- SVOBODOVÁ, L., PALEČEK, M.: „Jak je v Česku vnímána práce a BOZP – vybrané aspekty pracovních podmínek a rovné příležitosti“. In: Sborník příspěvků ze závěrečné konference „Pracovní podmínky jako determinanty rodové nerovnosti práce“, 6. 5. 2008, Bratislava. ISBN 978-80-7138-126-6.
- ČERVENKA, J.: „Percepce práce a subjektivní hodnocení současného zaměstnání českými občany“. In Dvořáková, Z. a kol.: „Vybrané statě o kvalitě života“. VŠE Praha, 2008. ISBN 978-80-86973-43-2.
- DVOŘÁKOVÁ, Z., NĚMEC, O., SURYNEK, A.: „Human resources management in czech employment agencies“. In Dvořáková, Z. a kol.: „Vybrané statě o kvalitě života“. VŠE Praha, 2008. ISBN 978-80-86973-43-2.
- DVOŘÁKOVÁ, Z.: „Kvalita pracovního života v Čechách – výzvy pro HRM“. In Dvořáková, Z. a kol.: „Vybrané statě o kvalitě života“. VŠE Praha, 2008. ISBN 978-80-86973-43-2.
- DVOŘÁKOVÁ, Z.: „Rozvoj kariéry – jeden z aspektů zlepšování kvality pracovního života“. In Dvořáková, Z. a kol.: „Vybrané statě o kvalitě života“. VŠE Praha, 2008. ISBN 978-80-86973-43-2.
- KUČINA, P.: „Pracovněprávní vztahy, obsah, formy z pohledu jejich vývoje“. In Dvořáková, Z. a kol.: „Vybrané statě o kvalitě života“. VŠE Praha, 2008. ISBN 978-80-86973-43-2.
- PALEČEK, M.: „Kultura bezpečnosti jako významná součást společenské odpovědnosti podniků a kvality pracovního života občanů“. In Dvořáková, Z. a kol.: „Vybrané statě o kvalitě života“. VŠE Praha, 2008. ISBN 978-80-86973-43-2.
- SVOBODOVÁ, L.: „Nová rizika na pracovištích“. In Dvořáková, Z. a kol.: „Vybrané statě o kvalitě života“. VŠE Praha, 2008. ISBN 978-80-86973-43-2.
- SVOBODOVÁ, L.: „Proměny práce“. In Dvořáková, Z. a kol.: „Vybrané statě o kvalitě života“. VŠE Praha, 2008. ISBN 978-80-86973-43-2.
- SVOBODOVÁ, L.: „Úroveň zajištění BOZP na pracovišti z pohledu ekonomicky aktivní populace ČR“. In Dvořáková, Z. a kol.: „Vybrané statě o kvalitě života“. VŠE Praha, 2008. ISBN 978-80-86973-43-2.

- MANSFELDOVÁ, Z.: „Conditions for ageing workforce“. Taipei, Soochow University, October 2008.
- SVOBODOVÁ, L.: „Pracovní úrazy u cizinců, vývoj, možnosti, prevence“. Příspěvek na semináři „Migrace a zdraví“ realizovaný v rámci mezinárodního programu Mighealthnet, 27.11. 2008, Praha.
- SVOBODOVÁ, L., DOLEŽELOVÁ, H.: „Importance and satisfaction of Czechs with different aspects of working life“. Příspěvek byl přijat a bude zveřejněn na stránkách Evropské nadace Eurofound, Dublin, 2009.

Na webových stránkách projektu <http://kvalitazivota.vubp.cz/clanky.php> jsou k 15. lednu 2009 online dostupné následující příspěvky:

Publikované články

Publikované příspěvky vznikly za podpory MPSV ČR jako průběžné výsledky řešení projektu 1J 039/05-DP1 „Vliv změn světa práce na kvalitu života“ v rámci tématického programu TP-5 „Moderní společnost a její proměny“

[CD-ROM Vybrané statě o kvalitě pracovního života](#) (zip, 1,28 MB)

[Europeanization and multilevel employee interest representation](#) (pdf, 192 kB)

[Kvalita pracovního života v Čechách po roce 1989](#) (doc, 69 kB)

[HR management in employment agencies in the CR](#) (doc, 119 kB)

[Subjective and objective risk in labor market: hedonic wage study](#) (doc, 200 kB)

[Sborník mezinárodní konference 13. - 14. 9. 2007](#)

Publikace - [Flexibilní formy práce a jejich právní úprava](#) (pdf, 918 kB), [obálka publikace](#) (pdf, 584 kB)

[Hledání štěstí](#) (doc, 34,5 kB)

[Souhrn publikací v roce 2007](#) (doc, 39 kB)

[Kvalita života](#) (doc, 440 kB)

[Flexibilní formy práce v malých a středních podnicích](#) (pdf, 96,5 kB)

[Flexibilita – její výhody i problémy](#) (pdf, 116 kB)

[Agresivita a násilí ohrožuje kvalitu života – měli bychom se bránit](#) (pdf, 135 kB)

[Podmínky pro proměny práce](#) (pdf, 124 kB)

[Hodnota práce a kvalita života](#) (pdf, 76,3 kB)

[Vliv změn světa práce na kvalitu pracovního života \(pdf, 99,8 kB\)](#)

[Typy prorodinné personální politiky – WLB, FFP \(pdf, 75,7 kB\)](#)

[Práce není to, kam chodíme, ale to co děláme \(pdf, 104 kB\)](#)

[Kvalita života z pohledu úřadů práce v České republice \(pdf, 121 kB\)](#)

[Management Development Practices in the Czech Reality \(pdf, 65,6 kB\)](#)

[Nástroj pro empirické zkoumání kvality pracovního života \(pdf, 581 kB\)](#)

[Value of work safety: application of CV method to value effects of fatal injuries on wellbeing of economic active population of the Czech Republic \(pdf, 266 kB\)](#)

[Determinants of risk perception bias: an empirical study of economically active population of the CR \(pdf, 199 kB\)](#)

[Wage-risk relationship tests in hedonic wage models in the Czech Republic \(pdf, 275 kB\)](#)

[Percepce práce v ekonomicky aktivní populaci CR \(pdf, 142 kB\)](#)

[Abstrakty Urban, Šťasný \(doc, 58,5 kB\)](#)

[Estimation of wage differential for the Czech Republic: Hedonic wage model testing on three datasets \(pdf, 322 kB\)](#)

[Willingness to accept for an increase in work-related risk of fatal injury: the evidence from the Czech Republic \(pdf, 266 kB\)](#)

[Kvalita života a úřady práce \(doc, 93 kB\)](#)

[Informační bulletin č. 3-4 \(pdf, 360 kB\)](#)

[Informační bulletin č. 3-4 \(English version\) \(pdf, 374 kB\)](#)

[Informační bulletin č. 2 \(pdf, 939 kB\)](#)

[Informační bulletin č. 1 \(pdf, 181 kB\)](#)

[Workshop Cena zdraví 24. 1. 2007](#)

[Mezinárodní seminář 25. 9. 2006](#)

[sborník Kvalita pracovního života \(doc, 133 kB\)](#)

[Svět práce a kvalita života \(pdf, 3,49 MB\)](#)

[Vliv změn globálních podmínek na organizaci pracovní doby \(doc, 126 kB\)](#)

[Educating managers using projects between Western and Eastern European countries \(doc, 91,5 kB\)](#)

[ENCOURAGING ETHICAL BEHAVIOUR IN PUBLIC ADMINISTRATION BY HUMAN RESOURCE MANAGEMENT \(doc, 94,5 kB\)](#)

[HR Practices in the Czech Public Administration Paper HRM in the CR PA \(doc, 61 kB\)](#)

[Kvalita života a realizace principu rovných příležitostí na trhu práce \(doc, 143 kB\)](#)

[Podmínky pro rovné zacházení a zlepšování kvality pracovního života \(doc, 196 kB\)](#)

[Realizace principu rovných příležitostí na trhu práce v ČR \(doc, 62,5 kB\)](#)

[Trendy ve vývoji náhledu na ovlivňování člověka v organizaci \(doc, 52,5 kB\)](#)

[Vývojové tendence v organizaci pracovní doby - Dušková Lucie \(pdf, 130 kB\)](#)

Další příspěvky a publikace budou i po skončení řešení projektu postupně zveřejňovány a aktualizovány.

6. K výsledkům

Řešením projektu byla provedena identifikace rozhodujících trendů a faktorů ovlivňujících pozitivně či negativně úroveň kvality pracovního života. Cílenou snahou řešitelů bylo obohacení poznatkové základny a rozšíření podkladů pro strategické rozhodování vrcholových orgánů k usměrňování dalšího vývoje. Neméně významné bylo zvýšení informovanosti veřejnosti prostřednictvím popularizace poznatků o různých aspektech kvality pracovního života, vytvoření prostoru pro diskusi v odborné i široké veřejnosti. Množství publikovaných příspěvků by tak mělo přispět k informačnímu a osvětovému ovlivňování cílových skupin, ke změně jejich přístupů a postojů k dané problematice zejména v podnikové sféře.

Řešení projektu přináší poznání v oblasti pracovního jednání jednotlivých skupin pracovníků, současného chování pracovníků ve vztahu k rizikům vyplývajících z práce, jejich chování v případě prosazování organizačních, personálních, ekonomických a právních změn. Realizované průzkumy a šetření podávají reálný obraz o sociální situaci v ČR zahrnující jak objektivní, tak i subjektivní prvky. Celková kvalita života i kvalita pracovního zahrnuje velmi široké oblasti. Výsledky řešení projektu zdůrazňují potřebu vytvořit spojitost mezi posuzováním kvality života na jedné straně, a měnící se povahou zaměstnání, rovnováhou mezi pracovním a soukromým životem, sociální soudržností a modernizací sociální ochrany a sociálního zabezpečení na druhé straně. Sociální změny jsou zpravidla pomalé

a obtížné, avšak čelí rostoucím problémům v době ekonomických zvratů a rostoucího rizika sociálního vyloučení.

Výsledky řešení projektu přinášejí na jedné straně řadu teoretických prací vesměs publikovaných v uvedených příspěvcích a přiložených publikacích, na druhé straně přinášení informace získané z reprezentativních šetření na české populaci. Závěrečné zprávy ze dvou hlavních šetření jsou uvedeny v také v příloze této zprávy. První šetření navázalo na výsledky obdobného šetření, které provedl VÚBP, v.v.i. ve spolupráci s CVVM SOÚ AV ČR v roce 2005. V něm byli respondenti mimo jiné dotazováni na 66 aspektů práce. Vybrané výsledky (podle procenta kladných odpovědí rozhodně a spíše důležité, velmi a spíše spokojen) pro možné porovnání se šetřením kvality pracovního života provedeného v roce 2006 jsou uvedeny v následujících tabulkách:

Aspekty práce – Výsledky reprezentativního šetření Kvalita pracovního života 2005 na populaci ČR– ekonomicky aktivní ve věku 15+ (N= 1063) - důležitost a spokojenost (procento odpovědí)

Poř.	66 ASPEKTŮ	důležitost Rozhodně+ spíše důležité	spokojenost Velmi + spíše spokojen	Rozdíl
1	Výše platu nebo mzdy	97	39	58
2	Spravedlivé finanční odměňování za pracovní výsledky	95	42	53
3	Celková spokojenost se zaměstnáním	94	63	31
4	Celková pohoda při práci	94	65	29
5	Jistota zaměstnání	94	63	31
6	Chování a jednání nadřízených	93	54	35
7	Vztah s přímým nadřízeným,	93	65	28
8	Spravedlivé posuzování pracovních výsledků nadřízenými	93	44	49
9	Zda přímý nadřízený jedná s podřízenými s respektem a úctou	92	56	36
10	Možnost a šance uplatnit se na trhu práce	91	48	43
11	Vztahy s kolegy	90	75	15
12	Sociální klima a mezilidské vztahy na pracovišti	89	60	29
13	Udržování čistoty, pořádku, hygieny na pracovišti	88	74	14
14	Užitečnost a smysluplnost práce	87	71	16
15	Rovné zacházení a rovné příležitosti bez ohledu na pohlaví, věk, apod.	87	58	25
16	Vyváženost pracovního a soukromého života	86	63	23
17	Celkový charakter vykonávané práce (pracovní náplň),	86	68	16
18	Ochrana zdraví při práci	86	73	13
19	Nízký výskyt šikany na pracovišti	85	79	6
20	Zajištění bezpečnosti práce na pracovišti	84	73	11
21	Charakter pracovního poměru	84	79	5
22	Mít dostatek prostoru a času na rodinu	84	59	25

23	Zajímavost vykonávané práce	84	68	16
24	Zdravotní nezávadnost pracovního prostředí	83	65	18
25	Nízký výskyt fyzického násilí na pracovišti	83	83	-
26	Způsob organizace a řízení práce ve firmě/organizaci	83	55	26
27	Možnost uplatnit své schopnosti a kvalifikaci	83	64	19
28	Možnost získat zpětnou vazbu o kvalitě práce	82	62	20
29	Komunikace a informovanost ve firmě/organizaci	81	54	27
30	Pracovní kázeň ve firmě/organizaci	81	64	17
31	Technické a technologické vybavení pracoviště	81	64	17
32	Nízký výskyt psychického násilí (mobbing) na pracovišti	81	70	11
33	Možnost stanovit si tempo práce,	79	59	20
34	Možnost získat pochvalu, uznání, poděkování za kvalitní výkon	78	46	32
35	Mít mimo práci dostatek prostoru a času na zájmy, koníčky, relaxaci	77	53	24
36	Poskytování ochranných pracovních pomůcek	77	70	7
37	Pružnost (flexibilita) pracovní doby	76	59	17
38	Rizikovitost vykonávané práce	76	61	15
39	Samostatnost práce	75	78	3
40	Mnohotvárnost a tvořivost práce	75	60	15
41	Zaměstnanecké výhody, bonusy, služby pro zaměstnance	73	36	37
42	Míra volnosti při rozhodování o práci	72	59	13
43	Vzdálenost místa výkonu práce od bydliště	72	73	1
44	Možnost během práce hovořit s kolegy	71	74	3
45	Organizace pracovní doby (směnování)	71	72	1
46	Možnost uplatnit své životní zkušenosti	71	58	13
47	Postavení v práci	69	63	6
48	Práce poskytuje odborný růst, zvyšování kvalifikace	66	42	24
49	Příležitosti ke změně zaměstnání	65	28	37
50	Práce poskytuje osobní růst a rozvoj	65	42	23
51	Možnost ovlivnit množství přesčasová práce	63	46	17
52	Možnost stanovit si délku pracovní doby	62	42	20
53	Prestiž práce, povolání	62	52	10
54	Možnosti vzdělávání a školení	61	45	16
55	Perspektiva, možnosti kariérového postupu	59	35	24
56	Soulad osobních a firemních hodnot	58	49	9
57	Pocit sounáležitosti s firmou/organizací	56	48	8
58	Práce s výpočetní technikou	54	70	16
59	Možnost být hrdý na firmu/organizaci	51	46	5
60	Fungování neformální vazby jako jsou známosti, protekce apod.	45	33	12
61	Týmová práce	44	58	14
62	Použití internetu pro práci	43	62	19
63	Organizace má uzavřenou kolektivní smlouvu	39	36	3
64	Možnost využít své jazykové znalosti	39	43	4
65	Na pracovišti působí odbory	24	35	11
66	Možnost odborově se organizovat	21	41	20

Z těchto 66 aspektů bylo po provedení faktorové analýzy využito pro šetření KPŽ 2006 18 aspektů práce.

Aspekty práce – Výsledky reprezentativního šetření Kvalita pracovního života 2006 na populaci ČR– ekonomicky aktivní ve věku 15+ (N= 2043) - důležitost a spokojenost (procento odpovědí)

Poř.	18 ASPEKTŮ	důležitost Rozhodně+ spíše důležité	spokojenost Velmi + spíše spokojen	Rozdíl
1	Výše platu nebo mzdy	96	40	56
2	Spravedlivé odměňování pracovních výsledků	95	40	55
3	Jistota zaměstnání	92	57	35
4	Chování a jednání nadřízených	90	55	35
5	Vztahy s kolegy	89	77	12
6	Dostatek prostoru a času na rodinu, zájmy a relaxaci	85	52	33
7	Zajímavost práce	79	67	12
8	Užitečnost a smysluplnost práce	77	73	4
9	Technické a technologické vybavení pracoviště	76	64	12
10	Nízký výskyt násilí a šikany na pracovišti	76	75	1
11	Úroveň zajištění bezpečnosti práce a ochrany zdraví na pracovišti	75	69	6
12	Míra samostatnosti vykonávané práce	70	75	5
13	Časová náročnost práce	70	53	17
14	Nefinanční výhody plynoucí ze zaměstnání	68	44	24
15	Možnosti dalšího vzdělávání a osobního rozvoje	54	46	8
16	Perspektiva, možnost kariérového postupu	51	32	19
17	Možnost být na firmu hrdý	47	59	12
18	Možnost odborově se organizovat	18	41	23

Koncept kvality pracovního života pracuje s mnoha kritérii ovlivňující kvalitu profesní stránky života jednotlivce, které lze řadit do čtyř základních okruhů: faktory ovlivňující jistotu kariéry a zaměstnání, faktory ovlivňující duševní i fyzické zdraví, faktory podporující rozvoj dovedností, schopností a osobní růst a faktory určující podmínky pro sladění rodinného a profesního života.

Pro realizovaná šetření subjektivně vnímané kvality pracovního života i ceny zdraví je třeba uvést, že výsledky hodnocení důležitosti i spokojenosti probíhalo v české společnosti v době ekonomického růstu a relativní ekonomické prosperity. Otázkou je, jak by se hodnocení odvíjelo v následujícím období recese a ekonomické krize.

Naprostou většinu sledovaných aspektů považuje většina ekonomicky aktivních Čechů za důležité. Za nejdůležitější faktor pracovního života považují Češi výši platu nebo mzdy, za rozhodně nebo spíše důležitý ho označilo 96% respondentů. Následuje spravedlivé odměňování pracovních výsledků (95%), jistota zaměstnání je pak více či méně důležitá pro 92% českých ekonomicky aktivních občanů.

Devět z desíti Čechů pokládá za důležité chování a jednání nadřízených a vztahy s kolegy, pro 85% je podstatným aspektem pracovního života i množství času, který zanechává na rodinu, zájmy a odpočinek. Nejdůležitější aspekty pracovního života pro Čechy se váží k hmotnému zabezpečení a dobrým sociálním vztahům na pracovišti i mimo něj.

Relativně nízkou spokojenost vyjádřili dotázaní s aspekty současně patřícím k méně důležitým: perspektivou pro kariérní postup (32%), možností se odborově organizovat (41%) nebo možnostmi pro další vzdělávání (46%).

Spokojenost Čechů s jednotlivými aspekty je často nižší než důležitost, kterou pro ně představují.

Nejnespokojenější v reálném životě se ukázali být respondenti s aspekty vztahy s kolegy (velmi či spíše spokojených bylo 77% Čechů), dále pak se samostatností vykonávané práce a nízkým výskytem násilí a šikany na pracovišti (oba aspekty 75%). 73% se domnívá, že jejich práce je užitečná a smysluplná. Největší tenze panuje pak u aspektů výše platu a spravedlivé odměňování, se kterými jsou spokojeni čeští pracovníci nejméně (40%), ač tyto faktory označují jako nejdůležitější.

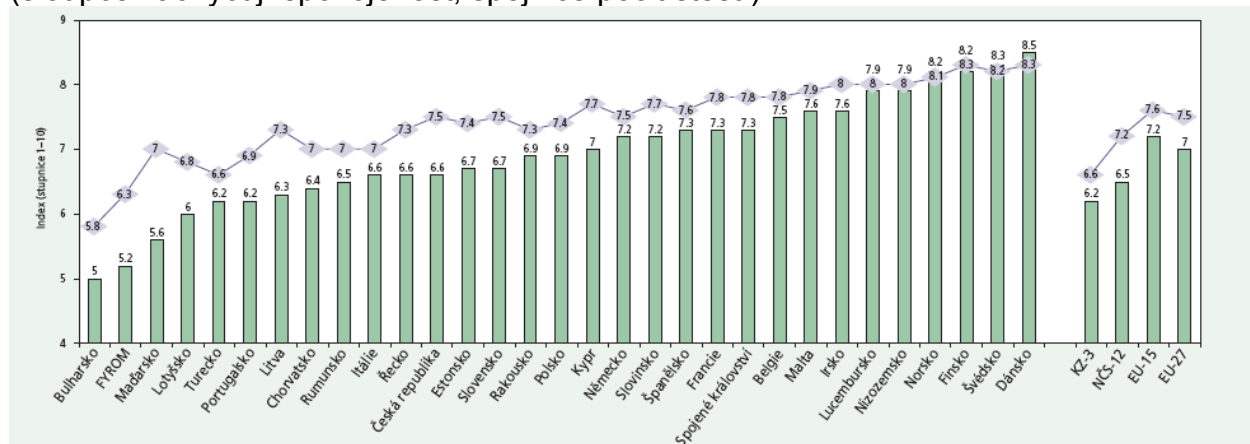
Zásadní nespokojenost pracujících občanů ČR s finančním ohodnocením práce se objevuje ve všech prováděných průzkumech a šetřeních. V otevřené české ekonomice jsou si pracující vědomi velkých rozdílů ve mzdovém ohodnocení občanů v západoevropských zemích oproti občanům ve střední a východní Evropě. Dle údajů Českého statistického úřadu [ČSÚ, 2008]. současný český průměrný hrubý měsíční plat (23 tis. Kč) představuje 25 % průměrné mzdy v sousedním Německu. Přitom je třeba uvést, že na průměrnou mzdu nedosáhne 2/3 pracujících obyvatel ČR. Češi vydělají za hodinu cca 120 Kč, což je 5x méně než v Dánsku, Belgii, Nizozemsku. Zásadní rozdíly jsou i když porovnáváme průměrné mzdy dle její kupní síly [GfK Gruppe, 2008]. Z uvedených 30 zemí Evropy se ČR v roce 2008 nachází na 23. místě s kupní silou průměrné mzdy ve výši 6 412 euro.

Provádění reprezentativního šetření zaměřeného na sledování stavu a vývoje subjektivně vnímané kvality pracovního života v ČR je důležité vzhledem k národním specifikám a k mezinárodnímu kontextu problematiky. Pro vrcholové orgány EU, pro stanovování strategií a rozhodování připravuje podklady zejména Evropská nadace pro zlepšování životních a pracovních podmínek z Dublinu (Evropská nadace Eurofound). Ta již podruhé zjišťovala (naposledy v roce 2007) kvalitu života v Evropě. K tomu je třeba uvést jednu poznámku.

Shromažďování dat pro druhý průzkum kvality života v Evropě probíhalo koncem roku 2007 ve 27 členských státech EU, třech kandidátských zemích (v Chorvatsku, Bývalé jugoslávské republice Makedonii a Turecku) a v Norsku. Průměry jsou k dispozici pro čtyři křížová seskupení zemí: 27 současných členských států (EU-27), 15 zemí, které se staly členy EU před rokem 2004 (EU-15), 12 zemí, které se staly členy v roce 2004 a 2007 (NČS-12) a tři současné kandidátské země (KZ-3). Všechny průměry jsou vážené podle obyvatelstva. To znamená, že průměr za seskupení zemí (EU-15/NČS-12/KZ-3) plně odráží velikost obyvatelstva každé země. Proto tedy Polsko a Rumunsko dominují křížovým seskupením průměrů za země NČS-12 a Turecko zase za země KZ-3. Z tohoto vyplývá, že specifický průměr křížového seskupení není nutně odrazem situace ve většině zemí v dotčené skupině, neboť průměr reprezentuje velmi rozdílnou velikost populace dotčených zemí.

Podle prvních výsledků (celkové výsledky budou zveřejněny v průběhu prvního čtvrtletí 2009) je spokojenost se životem v EU zachycena na následujícím grafu:

Graf: index spokojenosti se životem a pocitu štěstí podle jednotlivých zemí EU (sloupce zachycují spokojenost, spojnice pocit štěstí)

Otázka 29: Jak byste hodnotil(a) při zohlednění všech skutečností svou spokojenost se svým stávajícím životem? Stupnice od 1 („velmi nespokojený(á)“ do 10 („velmi spokojený(á)“). Otázka 42: Jak byste hodnotil(a) při zohlednění všech skutečností svůj pocit štěstí na stupnici od 1 do 10, kde [1] znamená, že jste „velmi nešťastný(á)“ a [10] znamená, že jste „velmi šťastný(á)“.

Zdroj: EQLS 2007

Evropané jsou většinou ve svém životě spokojeni a šťastní. Na stupnici od jedné do deseti je průměr EU-27 na stupni 7 u spokojenosti se životem a 7,5 u pocitu štěstí. Různou povahu ukazatelů: štěstí je založeno více na pocitech a je méně ovlivněno životní úrovní, zatímco ukazatel spokojenosti se životem je více ovlivněn sociálně ekonomickými okolnostmi.

Z grafu je patrné, že mezi členskými státy EU existují v současné době nejen určité podobnosti, ale rovněž značné rozdíly. Podle tohoto šetření jsou ve spokojenosti Češi (6,6) pod celkovým průměrem EU-27 (7), v pocitu štěstí zauímají průměrnou pozici.

Další fakta a podrobné analýzy problematiky kvality pracovního života, trendů světa práce, rizik apod. jsou zachyceny v příložených publikacích, publikovaných příspěvcích a přílohách této zprávy.

Na závěr této zprávy uvádíme **teoretický vhled do problematiky kvality života**.

Smyslem existence člověka se čím dál víc stává život sám. Symbolizuje přechod civilizace od extenzivního k intenzivnímu a zejména od kvantitativního ke kvalitativnímu. Od druhé poloviny minulého století se začíná pojem kvality života objevovat a zkoumat v různých vědních disciplínách. Předmětem zájmu byla z počátku především materiální stránka života společnosti jako celku (založené na objektivizovaném pojetí kvality života), postupně však můžeme zaznamenat silící proud výzkumu nematerialistické stránky a posun k subjektivnímu vnímání a hodnocení kvality života samotného individua [Rapley 2003].

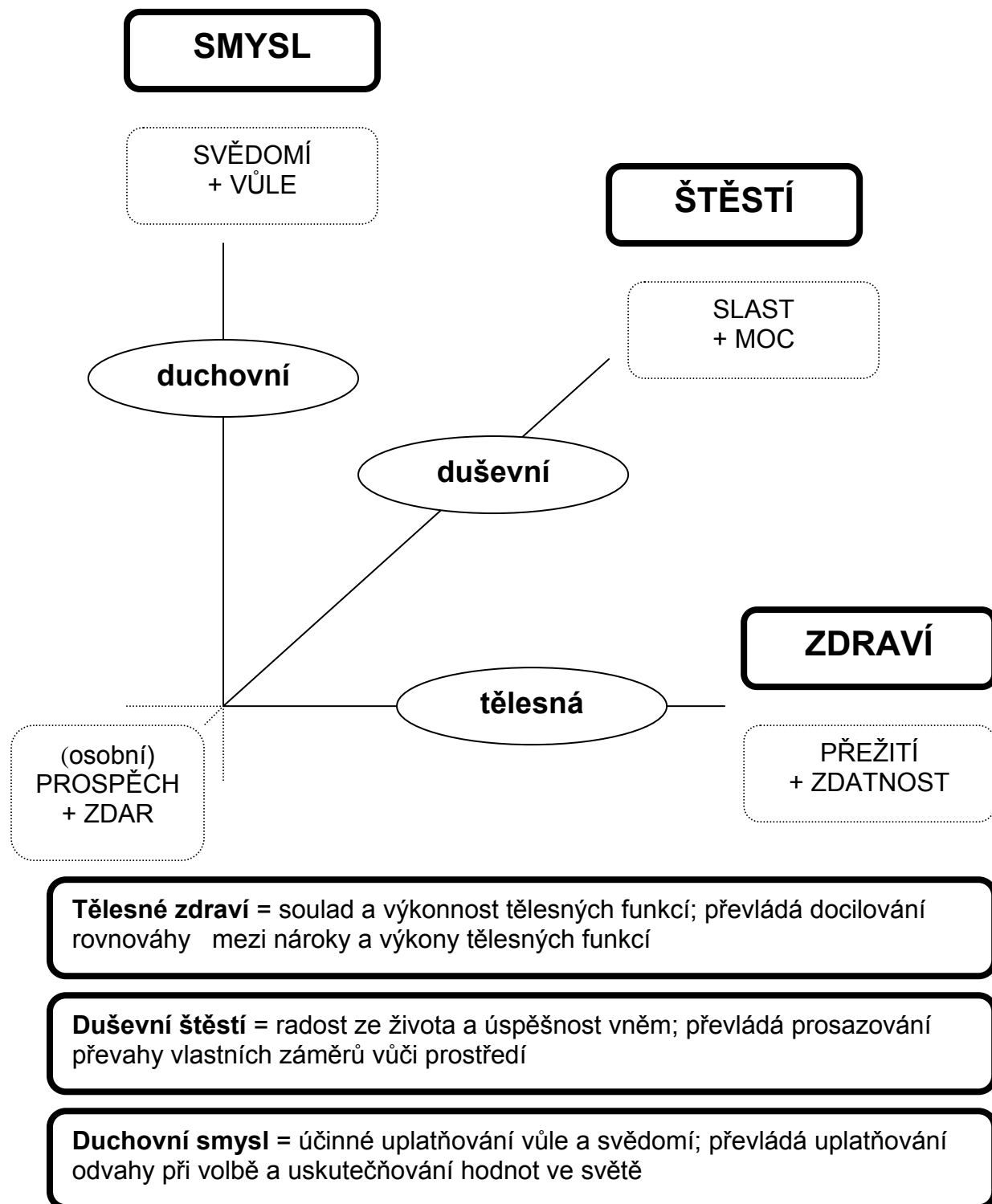
Jozef Džuka rozlišuje subjektivní kvalitu života – na základě individuálního úsudku hodnocené podmínky života osoby (toto kognitivní hodnocení naplňuje konstrukt individuálním obsahem) a subjektivní pohodu – emocionálním systémem hodnocené podmínky vlastního života (frekvence pozitivních a negativních emocí). Přitom objektivní kvalita života – objektivní podmínky života osoby nejsou objektem psychologického výzkumu [Džuka 2004].

Kvalita života je složitý a velmi široký pojem. Je těžko uchopitelný pro svou multidimenzionalitu a komplexnost. Dotýká se pochopení lidské existence, smyslu života a samotného bytí. Zahrnuje hledání klíčových faktorů bytí a sebezpochopení. Zkoumá materiální, psychologické, sociální, duchovní a další podmínky pro zdravý a šťastný život člověka. Komplexní pohled na život postihuje jak vnější podmínky, tak i vnitřní rozměry člověka. V této stati lze složitost problematiky i variantnost přístupu pro názornost doložit na následujícím příkladu. Karel Balcar¹ ve svém příspěvku „Realita svědomí: psychologická nebo existenciální?“ [Peyne 2005: 70-83] při zkoumání svědomí nastoluje „obraz člověka jako vícerozměrné bytosti, vnějšně spjaté s jejím okolím vzájemným vlivem, jehož prostředím z hlediska člověka je jeho vlastní chování, a vnitřně nabývající tří základních kvalit – hmotné v tělesném rozměru, prožitkové v duševním a volné v duchovním čili existenciálním. Tyto různé kvality lidského života lze rozlišit vedle jiných hledisek i jejich rozdílným zakotvením

¹ Doc. PhDr. Karel Balcar, CSc., odd. lékařské psychologie, 3. LFUK Praha

pomocí vůdčích pohnutek a nástrojů, které se v jejich rozměru uplatňují – tedy tím, oč člověku po této stránce v životě obecně jde. Zde vybrané znaky (viz následující schéma č. 1) jsou ovšem jen výběrem z řady dalších, které jsou pro každý lidský rozměr příznačné.“

Schéma č. 1: Vnitřní rozměry člověka - Kvality (stránky, dimenze) lidského života – jejich motivační vodítka a hodnotové zacílení ve vztahu člověka ke světu a k sobě samému

Zdroj: Karel Balcar in [Payne 2005: 71]

Při studiu kvality života je třeba brát v úvahu vývoj, proměny v prostoru a času, společenské souvislosti, historické a kulturní kořeny (západní křesťanská kultura, orientální kultura, ...), civilizační i generační změny. Významnou roli v pojmání kvality života sehrálo i nadále sehrává náboženství a víra. Nejen jejich zásady a pravidla, ale i fakt, že jsou často nabádáni k potlačování vlastních potřeb a že hodnoty a smysl žití jsou posouvány mimo reálný svět. Také je třeba uvést, že například lidé s hlubokou vírou v Boha pokládají náboženství za prvořadé. Ostatní hodnoty nejsou pro ně tak významné a dosahování osobních cílů nepovažují za nejdůležitější.

V současnosti ve světě existují tisíce článků, stovky publikací, které se různými aspekty či stránkami kvality života zabývají. Při vymezování pojmu kvality života, postihování existencionálních a sociálních, subjektivních a objektivních stránek však panuje nejednotnost a nejednoznačnost. Zcela zřetelně v této oblasti chybí obecně přijímaný a teoreticky propracovaný model, univerzálně platná definice, metodologická shoda. Nicméně se kvalita života (jako sousloví) stává celostním pojmem a zaznamenáváme vzrůstající intenzivní snahy o sofistikované definování jejího obsahu.

Přístupy a způsoby zkoumání jsou velmi rozmanité. K hlavním a nejužívanějším patří za prvé studium souhrnu dílčích komponent objektivně existujícího, skutečného stavu včetně subjektivní dimenze – spokojenosti s daným stavem. Druhým krajním způsobem je holistické zkoumání celku s vlastní strukturou a významem. Kvalita života je zkoumána ve smyslu celostního pojmu, ale také bývá pojem fragmentován s ohledem na empirickou pozorovatelnost a měřitelnost.

Souvislosti a význam zkoumání kvality života v kontextu globálních hrozeb

"Hledat smysl existence znamená tedy předně se v tomto chaosu vůbec orientovat a pak vymýšlet a vytvářet cesty, jak se z něho dostat. Kdyby měly trendy pokroku jít i nadále jako doposud, dosáhli bychom posléze toho, že by lidstvo ve svém celku znalo "vše", ale každý jedinec by byl sám pro sebe zase tam, kde byl, než proces dějin civilizace započal."

Milan Machovec, Smysl lidské existence, Praha, 2002

Globální problémy se týkají celé lidské civilizace. Zahrnují politickou, ideologickou, právní, etickou, morální, ekologickou, vojenskou, ekonomickou i další mimoekonomickou problematiku. Nejčastěji jsou odborníky identifikovány a utříděny do několika oblastí [Heczko 2005; Janíček 1995; Machovec 2002]:

Intersociální problémy - vznikající a spojovány se zásadním střetem zájmů různých společenských a ekonomických skupin a systémů

- problém války a míru, včetně možných jaderných, chemických a biologických konfliktů a katastrof,
- problém překonání sociálně ekonomické zaostalosti méně rozvinutých zemí,
- problém mezinárodní zadluženosti, dluhová krize rozvojových zemí,
- problém změn mezinárodních ekonomických vztahů, zpřístupnění trhů vyspělých zemí pro zboží z rozvojových států, spravedlivější pravidla pro obchod a oddlužení chudých zemí.

Přírodně sociální problémy - pramenící z porušených vazeb mezi přírodou a lidskou společností

- populační problém (populační vlny a malthuziánské cykly),
- potravinový (nutriční) problém,
- surovinový a energetický problém, omezenost neobnovitelných zdrojů,
- ekologický problém - oslabování ozónové vrstvy, globální oteplování, skleníkový efekt a hrozba globálních klimatických změn, zvednutí hladin oceánů a moří (možné zaplavení ohrožuje 40 procent světové populace).

Antroposociální problémy – týkající se budoucnosti člověka, zahrnující všelidské problémy sociální, humanitární a kulturní

- problém absolutní chudoby,
- problém drogových závislostí, šíření epidemií a dalších onemocnění (malárie, tyfus, cholera, tuberkulóza), mutace chřipkových virů,
- problém nekontrolované mezinárodní migrace, problém běženců,
- problém terorismu, živený politickými a národnostními konflikty.

Kritici politiky expanzivního hospodaření a neomezeného ekonomického růstu od poloviny minulého století upozorňovali na negativní dopady a stále více začali vyjadřovat obavy z budoucích podmínek pro život člověka.

Lidstvo spotřebovalo po 2. světové válce více přírodních zdrojů, než za celou předcházející historii. Pětina obyvatel světa konzumuje 90 procent světových přírodních zdrojů. Environmentální problémy jako odlesnění, eroze půdy, znečištění vody a vzduchu, ztráty v rybářství a toxické odpady budou všude vážným problémem. Zeměkoule se zahřívá. Zásoby podzemní vody klesají na všech pěti kontinentech. Terorismus se stává stále nebezpečnějším, rozšířenějším a obtížněji předvídatelným. Chemické, biologické a nukleární zbraně se mohou stát dostupnými i pro jednotlivce. Ke globálnímu kolapsu může dojít různým způsobem - změnou klimatu, šířením nových typů nemocí, válkami, klesající porodností nebo kombinací těchto a dalších neznámých faktorů [Glenn, Gordon 2002].

Palčivé problémy současnosti se nedaří v postupující globalizované společnosti uspokojivě řešit. Zpráva Světové komise k sociálnímu rozměru globalizace, která byla ustanovena z iniciativy Mezinárodní organizace práce uvádí varovná fakta dotýkající se kvality života lidí na celé planetě: tři miliardy lidí žijí s denním příjmem nižším než dva dolary, 1,3 miliardy lidí nemá dostatečný přístup k čisté vodě, ročně umírá jedenáct miliónů dětí mladších pěti let – většinou v důsledku jinak preventivně odstranitelných a léčitelných příčin, každé šesté dítě na světě pracuje, třetina světové pracovní síly je bez práce (je jen částečně zaměstnaná nebo se řadí mezi pracující chudinu), z toho šedesát procent představují ženy atd.

Příznačné je stálé plýtvání všemi zdroji, nerovnoměrnosti vývoje, stupňující se nerovnosti v příjmech i v dalších oblastech (přístup ke vzdělání, ke zdravotní péči). Globalizovaná postmoderní společnost začíná narážet na bariéry antropologické a sociálně psychologické, dochází k devastaci tradičních hodnot. Důsledkem celospolečenských změn je i posun v žebříčků hodnot. V současné lidské společnosti zaznamenáváme ve vyspělých zemích světa (euro-atlantské části světa) posílení úlohy hmotných statků na úkor nehmotných, dlouhodobé a relativně trvalé hodnoty společnosti jsou nahrazovány pragmatickými hodnotami spojenými s okamžitou realizací, okamžitým užitkem a spotřebou.

Moderní mechanismy fungování informačních společností jsou pro mnohé stále více neuchopitelné a příslušné výhody realizuje stále menší část populace. Zaznamenáváme sociální propad nekvalifikovaných členů společnosti a prohlubování ekonomických a jiných rozdílů mezi bohatými a chudými, světovými i regionálními teritorii apod. Globalizace nejsou jenom rozpory a rizika; není to ani strašák, ani ráj. Je to jen obrovský počet malých či velkých výzev a příležitostí pro každého člověka, skupiny, národy i ve svém důsledku pro celou současnou civilizaci. Příležitosti jsou dány převážně zdroji, které má nebo může mít každá země: lidmi a jejich vzděláním, invencí a podnikavostí, schopností adaptace novému prostředí atd. Důležité je, zda jedinec dokáže zůstat vnitřně svobodný a nezávislý. Jedině tak dokáže přijímat pozitivní dopady globalizace a zároveň odmítnout její negativa. Volný pohyb zboží, služeb, kapitálu a lidí ve společném liberalizovaném trhu umožňuje jednotlivým spotřebitelům mnohem větší výběr. Osvobozuje jednotlivce od celoživotních pout k místnímu teritoriu a komunitě. Technologický pokrok umožňuje téměř neomezený přístup k informacím a rozličným kulturám a jednotlivci se tak otevírají stále nové příležitosti pro svobodný výběr a utváření vlastního světového názoru.

Pozitivní přínos globalizace zejména z pohledu ekonomie koncentruje Vladimír Janíček do šesti bodů: roste nabídka a kvalita zboží a služeb; klesají výrobní a prodejní ceny; vznikají nové pracovní příležitosti; zvyšuje se životní úroveň; širší a svobodnější přístup k informacím; rozšiřují se možnosti komunikace [Janíček 2002].

Příkladem snahy pojmenovat problémy a uchopit příležitosti k řešení je Deklarace tisíciletí OSN do roku 2015, ve které zástupci států světa stanovili osm základních cílů: snížit chudobu a sociální vyloučení; dosáhnout univerzálního primárního vzdělávání; prosazovat rovnost mužů a žen a poskytovat ženám více možností prosadit se ve společnosti; snížit dětskou úmrtnost; zlepšit zdraví matek; boj s HIV/AIDS, malárií a dalšími nemocemi; zajistit environmentální udržitelnost; vybudovat globální partnerství pro rozvoj.

Martin Potůček vychází z předpokladu, že existuje několik významných oblastí, které bezprostředně ovlivňují kvalitu a udržitelnost života. Jde o sociální soudržnost a sociální stát, trh práce a zaměstnanost, vzdělávání, strukturu populace, bydlení,

rodinu, péči o zdraví, vnější a vnitřní bezpečnost, o životní prostředí a územní potenciály rozvoje. Ekonomika nabízí těmto oblastem jakýsi krevní oběh, napájí je zdroji - a sama závisí na jejich dobrém fungování. Kromě toho můžeme vymezit obecné podmínky usměrňující činnost lidí a institucí ve všech zmíněných oblastech. Jde o formování národní identity, ústavní a politický systém země, regulační působení trhu, státu a občanského sektoru ve vzájemných vztazích [Potůček 2002].

Do popředí širokého zájmu vědců i politiků se dostávají otázky oboustranných souvislostí mezi sociálními, politickými a ekologickými oblastmi utvářejícími kvalitu a udržitelnost života a ekonomickým rozvojem. Zaznamenáváme značný rozmach výzkumu kvality života ve vědách o člověku.

Kvalita života občanů v Evropské unii

„Evropa nastoluje sen o kvalitě života, namísto starého amerického snu o individuálním úspěchu,“ říká americký ekonom Jeremy Rifkin a dále pokračuje: „Víte, to čemu říkám Evropský sen, to je silná myšlenka. Měla by to být příští kapitola dějin. Po dlouhou dobu byl příkladem a modelem americký sen. Je to velmi jednoduchý model - když budeš těžce pracovat, dopracuješ se úspěchu. Když se obětuješ, tvoje děti budou mít prospěch z tvé práce. Je to individuální sen. Evropané formulují svůj sen trochu jinak. Řeknou vám většinou, že jim jde o dobrou kvalitu života. Vědí ale, že té lze dosáhnout jen společně. Namísto toho starého amerického snu o individuálním úspěchu a kumulování statků a o právu na majetek a o svobodném trhu, Evropa nastoluje sen o kvalitě života, o udržitelném rozvoji, o rovnováze mezi prací a odpočinkem, o občanských právech a o míru. Já myslím, že tenhle nový sen, ten rodící se evropský sen, s veškerými svými slabinami, je prvním pokusem svého druhu. Prvním v celé historii. Vytváří globální vědomí v globalizujícím se světě. Ve světě, který už uznal vzájemnou závislost jedněch na druhých. Ten model má možná zatím příliš mnoho slabin na to, aby se prosadil. Ale Evropané zahájili jeho realizaci. Přes všechny nedostatky EU. Přes její vnitřní rozpory, předsudky... Pro mě jako Američana je zajímavé, že to, o co se v Evropě pokoušíte je cesta ke globálnímu chápání lidské existence.“²

² Rozhovor se Z. Velíškem na ČT 24, 22.12.2005

Cílenou snahou Evropy je vybudovat konkurenceschopnou ekonomiku založenou na znalostech, která podporuje trvale udržitelný hospodářský růst, plnou zaměstnanost a sociální soudržnost. Současně platné a prosazované jsou následující priority:

- zajištění plné zaměstnanosti,
- vytvoření nové ekonomické dynamiky,
- zavedení bezpečných a trvale udržitelných důchodových systémů,
- rozvoj evropské strategie pro odstranění sociálního vyloučení, snižování chudoby a rozdílů mezi evropskými regiony a územími,
- kontrola kvality veřejných výdajů a dlouhodobá udržitelnost veřejných financí,
- stimulace evropského výzkumu,
- podpora investic do lidských zdrojů.

Kromě úsilí v oblasti nových pracovních míst, stavu ekonomiky a potřeby spravedlivé společnosti, chce Evropa přispět ke zlepšení kvality života všech občanů a k posílení evropského občanství zdůrazněním a uznáním bohatého a různorodého kulturního, jazykového a etnického dědictví. Problémy kriminality a osobní bezpečnosti se již nedají zastavit na hranicích států. Občané Evropy očekávají, že jejich práva budou chráněna na celém území EU. Životní prostředí se neustále nebezpečně zhoršuje a tento problém vyžaduje různé kolektivní řešení. Především musí být zpracována strategie trvale udržitelného rozvoje, která by v sobě zahrnula ochranu životního prostředí, sociální pokrok a trvale udržitelný ekonomický růst. Občané se shodují v tom, že normy pro nezávadnost potravin by měly být přísnější. Obávají se negativního dopadu nových technologií a nových způsobů obchodování v Evropě bez hranic na tuto oblast. Občané rovněž očekávají, že EU bude řešit dopravní problémy, bezpečnost letecké dopravy a dodržování jízdních řádů a dále problém zahlcování měst, který vyžaduje bezpečnější způsob dopravy a větší důraz na ochranu životního prostředí.

Přístupy k vymezení kvality života

Kvalita života je předmětem zájmu medicíny, psychologů, sociologů, environmentalistů, politologů, techniků, ekonomů apod. Pozornost byla v minulosti věnována odstraňování a zmírňování útrap nemocných, chudých; později byla zkoumána spokojenost s prací a životem, nyní je středobodem zájmu měření a analýza pohody, kvality života (štěstí). Kvalita života lidí se hodnotí především z ekonomického pohledu (výší hrubého domácího produktu na obyvatele, cenou spotřebního koše apod.). Západní kultury tak vyzvedávají hodnotu peněz, vlastnění materiálních statků a civilizačních vymožeností (vedle dobrého zdraví a funkční rodiny). OSN propracovává Index lidského rozvoje (Human Development Index „HDI“). Ve všech prozkoumaných aktivitách v postižení kvality života (indexy, indikátory, faktory, ...) zjevně chybí souhrnné a systémové postižení a měření kvality pracovního života jako takového i jeho významu v celé komplexnosti kvality žití.

Kvalita života je také o potřebách, jejich uspokojování, o hodnotách, o individuálních žebříčkách hodnot. Teorie potřeb jsou úzce spojeny s teoriemi motivace [Alderfer 1972; Herzberg et al. 1957; Maslow 1954; McClelland 1975]. Člověka motivují jeho vnitřní potřeby (nutnost jejich uspokojení). Vnitřní potřeby člověka jsou individuální, mění se v čase a ve vztahu k prostředí. A. H. Maslow vypracoval stupňovité řazení potřeb, které v hierarchickém systému organizoval podle jejich naléhavosti pro člověka. Každý člověk má své potřeby různě rozvinuté, každý více či méně upřednostňuje něco jiného. Maslow říká, že potřeba vyšší se objevuje až po uspokojení potřeb nižších. V určitých situacích se však stává, že člověk upřednostní něco z vyšších potřeb, i když není uspokojen potřebami nižšími. Obecně se však Maslowova teorie jeví jako platná. Základní hierarchie je tvořena potřebami: fyziologickými, bezpečí a jistoty, sociálními (láska, přátelství, sounáležitost), uznání (ocenění, prestiž, kompetence), seberealizace (poznání, estetické potřeby). D. C. McClelland studoval práci manažerů a identifikoval tři nejdůležitější potřeby: potřebu výkonu a úspěchu (úspěch dosažený v soutěži); potřebu spojenectví (přátelské a soucitné vztahy s lidmi); potřebu moci (potřeba kontrolovat a ovlivňovat ostatní). Lidé mají různé úrovně těchto potřeb. Vysoká potřeba výkonu je důležitá na nižších

a středních manažerských funkcích, ve vyšších funkcích se stává důležitější zájem o moc [McClelland 1975].

Vztah mezi charakterem práce, pracovními podmínkami a spokojeností vysvětluje například teorie satisfaktorů a dissatisfaktorů, kterou vypracoval Herzberg [Herzberg et al. 1957]. Podle něho existují dvě skupiny faktorů, které ovlivňují spokojenost s prací. Do první z nich řadí faktory, jejichž přítomnost přispívá ke spokojenosti s prací, jejichž nepřítomnost však nevede nutně k nespokojenosti ("satisfiers"). Druhou třídu představují naopak faktory, jejichž přítomnost vede k nespokojenosti, avšak jejichž nepřítomnost nevede nutně ke spokojenosti ("dissatisfiers"). Dnes modernější teorie vnitřní motivace zařazují do konceptů další atributy, např. svobodu, samostatnost, růst, odpovědnost [Elliot, Harackiewicz 1993; Anderson, Enzle 1993].

Hodnoty, populárně řečeno jsou uznávané, chtěné a zavazující ideje, působící na chování člověka. Hodnoty představují různou míru sepětí se systémem osobnosti a se sociálním systémem. Spojují různé vrstvy psychiky, integrují organicko-biologickou sféru a její pudové tendence se sférou afektivně-volní a s účastí na kulturním životě, na významech, které jedince přesahují, s nimiž se však ztotožňuje. Hodnotová orientace vyjadřuje smysl jednání, a v ní zahrnutý cíl. Uskutečňuje se výběrem a volbou možných cílů a prostředků vedoucích k jejich dosažení. Určuje životní styl a činnost člověka. Převažující přijaté hodnoty ve společnosti jsou kořenem motivace, chování, identifikace a sociální soudržnosti, a ovlivňují proto všechny oblasti lidského rozvoje. Podoba převažujících hodnot ve společnosti je stavebním kamenem kvality života. Individuální hodnoty nemusí být totožné s hodnotami vyznávanými celou společností. Každý člen společnosti přikládá různým hodnotám různou důležitost. S tím, jak se mění společnost a její členové, mění se i společenský žebříček hodnot. Měnicí se hodnotové žebříčky jsou odrazem přirozeného vývoje. Většina lidí se obvykle shodne na souboru základních hodnot, jednotlivé hodnoty však ve svých hodnotových žebříčcích seřadí různě. Zatímco pro někoho je největší hodnotou život, a tak se snaží přežít za každou cenu, jiní život za nejvyšší hodnotu nepovažují a jsou ochotní například za svobodu (za vyšší hodnotu) ho položit.

V současné době je studium kvality života novým interdisciplinárním oborem, který zkoumá kvalitu života na různých úrovních od hodnocení životní úrovně národní populace přes porovnání potřeb specifických skupin obyvatel až po měření individuální spokojenosti. Preferuje se multidimenzionální (vícerozměrná) holistická koncepce člověka jako bio - eko - psycho - sociální jednoty. Přitom je třeba podotknout, že environmentální podmínky života podporují kvalitu života, i když ji samy o sobě nevytvářejí.

Koncept kvality života je velmi abstraktní, ovlivněn mnoha faktory, které navíc působí dlouhodobě a někdy i rozporně. Dodnes nedošlo ke shodě na jednotné vymežující definici. Ve světě existuje mnoho pokusů o její vystižení, zahrnující takové objektivní aspekty života, jako je dostupnost vody, potravy, bydlení či délka života prožitého ve zdraví. Zahrnuje i subjektivní vnímání života (pocit dobrého života a seberealizace, spokojenost se životem). Nositel Nobelovy ceny za ekonomii Ámartya Sen vymezuje kvalitu života jako dostupnost možností, ze kterých si člověk může vybírat při naplňování svého života [Potůček 2002].

Kvalita života se obvykle popisuje v pojmech jako je soběstačnost, autonomie, důstojnost, seberealizace, spokojenost v rodinných, partnerských a dalších mezilidských vztazích, sociální a kulturní integrovanost, tvořivost apod., jindy jako "schopnost milovat, pracovat a žít v souladu s danou kulturou" [Freud 1993]. Obsah tohoto pojmu je samozřejmě podmíněn společenskými normami a hodnotami, nebývá však omezen pouze na materiální statky a výhody, a rovněž "soulad" neznamena nutně konformitu s většinovou společností. Kvalita života ve vztahu ke zdraví je definována souborem kritérií používaných k hodnocení výsledků léčby (škála QALY). Například v léčbě závislostí je kvalita života pokládána za dlouhodobý terapeutický cíl, pro který je abstinence podmínkou nutnou, nikoliv však postačující - léčba se proto nemá zaměřit pouze na změnu návykového chování, ale i na změnu osobnosti a celkového životního stylu.

Pro koncept kvality života je klíčový pocit pohody, který pramení z tělesné, duševní a sociální vyrovnanosti každého jedince. Z tohoto pojetí vyplývá, že kvalita života je dána subjektivním vnímáním individuální životní reality. Na základě sebereflexivní dimenze, která je vymezena fyzickou, psychickou a duchovní existencí člověka, lze

konstatovat, že zdraví je jednou ze základních kategorií kvality života. Právo na zdraví a zdravé životní prostředí je zakotveno v Chartě základních práv Evropské unie. Z hlediska environmentální problematiky je patrná souvislost mezi kvalitou životního prostředí a zdravím. Tyto otázky řeší např. Agenda 21, Johannesburgská deklarace a v České republice také Akční plán Státního programu environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty České republiky (SPEVVO).

Obecně lze říci, že se pojem kvality života³ pohybuje někde mezi životní úrovní a spokojeností, přičemž objektivnímu pólu je blíže v politice, ekonomii a subjektivnímu v medicíně, sociologii a psychologii.

Modely a měření kvality života

Diskuse o tom, co to kvalita lidského života vlastně je a jak ji měřit, probíhaly intenzivně v průběhu osmdesátých i devadesátých let. Přesné, spolehlivé a teoreticky uspokojivé měření kvality života, na kterém by se shodla většina odborníků zatím neexistuje. Je to způsobeno hlavně tím, že v sobě obsahuje dvě relativně samostatné složky – objektivní a subjektivní. Komplexně pojatou kvalitu života tedy neumíme měřit přímo. To však neznamená, že neexistují teoretické koncepty snažící se komplexně postihnout kvalitu života. Pro ilustraci lze uvést několik příkladů. Damián Kováč na základě početných kritérií kvality života vytvořil komplexní model kvality života. Ten obsahuje tři úrovně: bazální (všelidskou), individuálně specifickou (civilizační) a elitní (kulturně duchovní). Každá se skládá ze šesti komponentů různé váhy a významu. Model je zastřešen smyslem života jako průřezového systémového psychického regulátoru chování (lidského konání) [Kováč 2004].

³ Světová zdravotnická organizace (WHO) definuje kvalitu života: „Kvalita života je to, jak člověk vnímá své postavení v životě v kontextu kultury, ve které žije, a ve vztahu ke svým cílům, očekáváním, životnímu stylu a zájmům“.

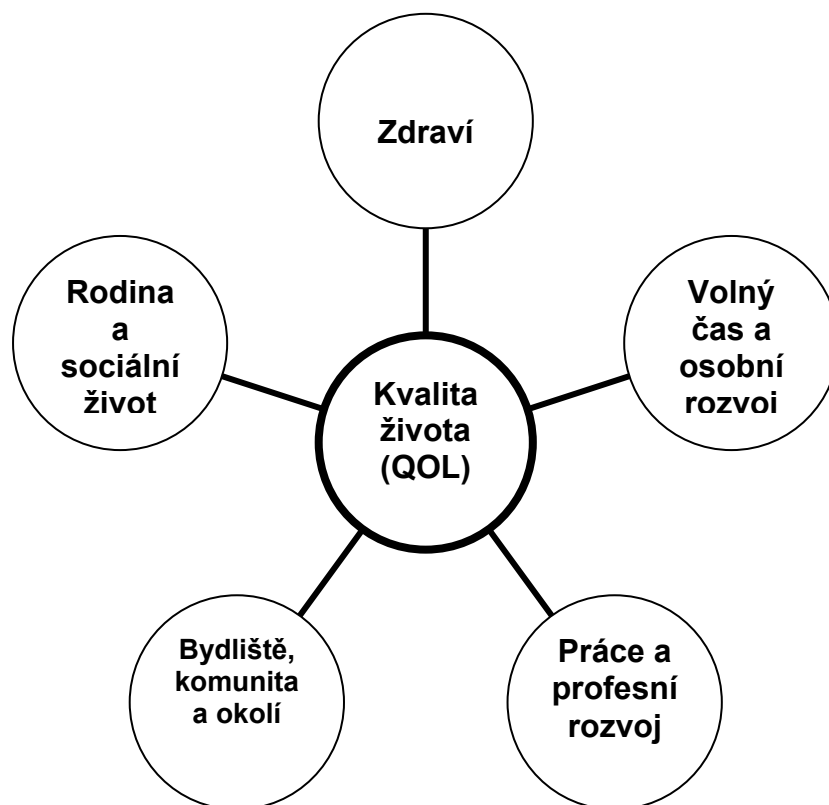
Schéma č. 2: Model kvality života

Smysl života								
	<table border="1"> <tr><td>Bezproblémové stárnutí</td></tr> <tr><td>Úroveň kultivace osobnosti</td></tr> <tr><td>Společenské uznání</td></tr> <tr><td>Podpora závislým</td></tr> <tr><td>Podpora života</td></tr> <tr><td>Univerzální altruismus</td></tr> </table>	Bezproblémové stárnutí	Úroveň kultivace osobnosti	Společenské uznání	Podpora závislým	Podpora života	Univerzální altruismus	
Bezproblémové stárnutí								
Úroveň kultivace osobnosti								
Společenské uznání								
Podpora závislým								
Podpora života								
Univerzální altruismus								
Axiologické styly (dionýsovský, apolonský), životní styly (celibát, workoholismus), ideové styly (dogmatismus, liberalismus), kognitivní styly	<table border="1"> <tr><td>Pevné zdraví</td></tr> <tr><td>Prožívání životní spokojenosti</td></tr> <tr><td>Uspokojivé sociální prostředí</td></tr> <tr><td>Úroveň společenského vývoje</td></tr> <tr><td>Přátelské prostředí</td></tr> <tr><td>Úroveň znalostí a kompetencí</td></tr> </table>	Pevné zdraví	Prožívání životní spokojenosti	Uspokojivé sociální prostředí	Úroveň společenského vývoje	Přátelské prostředí	Úroveň znalostí a kompetencí	Vášeň (sexuální, hráčská, cestování), koníčky (sport, tvořivost), zájmy (o věci, lidi, ideje)
Pevné zdraví								
Prožívání životní spokojenosti								
Uspokojivé sociální prostředí								
Úroveň společenského vývoje								
Přátelské prostředí								
Úroveň znalostí a kompetencí								
	<table border="1"> <tr><td>Dobrý fyzický stav</td></tr> <tr><td>Normální psychický stav</td></tr> <tr><td>Vyrůstání ve funkční rodině</td></tr> <tr><td>Odpovídající mater. sociální zabezpeč.</td></tr> <tr><td>Život chránící životní prostředí</td></tr> <tr><td>Získání schopností a návyků pro přežití</td></tr> </table>	Dobrý fyzický stav	Normální psychický stav	Vyrůstání ve funkční rodině	Odpovídající mater. sociální zabezpeč.	Život chránící životní prostředí	Získání schopností a návyků pro přežití	
Dobrý fyzický stav								
Normální psychický stav								
Vyrůstání ve funkční rodině								
Odpovídající mater. sociální zabezpeč.								
Život chránící životní prostředí								
Získání schopností a návyků pro přežití								

Zdroj: Kováč, D. (2004): *Kultivace integrované osobnosti*. Psychologie Dnes, 2004 (2): 12-14.

Jiný příklad naznačuje, že v praxi jsou aplikovány zjednodušené modely. Kanadské ozbrojené síly se v práci s lidskými zdroji (Strategic Plan for Quality of Life Improvements in the Canadian Forces) opírají o model kvality života, který obsahuje pět základních domén a ty jsou systematicky monitorovány:

Schéma č. 3: Model kvality života armády Kanady

Zdroj: Review of Quality of Life Project Management. Chief Review Services, Canada
2004

K zřejmě nejznámějším a nejvíce citovaným patří model vyvinutý Centrem pro podporu zdraví při Univerzitě Toronto v Kanadě. Tento vícerozměrný model vychází z holistického pojetí kvality života a zahrnuje tři základní domény a devět dílčích domén. Skutečná kvalita života u konkrétního jedince je určena osobním významem jednotlivých domén a rozsahem, v jakém u něj dochází k jejich naplňování v reálném životě. Zdůrazňovány jsou možnosti, příležitosti a omezení, které každý člověk ve svém životě má a tyto jsou odrazem interakce mezi ním a prostředím. Obdobný model publikoval již v roce 1978 J. C. Flanagan.

Schéma č. 4: Model kvality života Centra pro podporu zdraví Univerzity Toronto

BÝT (BEING) – osobní charakteristiky člověka	
Fyzické bytí	Zdraví, hygiena, výživa, pohyb, odívání, celkový vzhled
Psychologické bytí	Psychologické zdraví, vnímání, cítění, sebeúcta, sebekontrola
Spirituální bytí	Osobní hodnoty, přesvědčení, víra
PATŘIT NĚKAM (BELONGING) - spojení s konkrétním prostředím	
Fyzické napojení	Domov, škola, pracoviště, sousedství, komunita
Sociální napojení	Rodina, přátelé, spolupracovníci, sousedé (užší napojení)
Komunitní napojení	Pracovní příležitosti, odpovídající finanční příjmy, zdravotní a sociální služby, vzdělávací, rekreační možnosti a příležitosti, společenské aktivity (širší napojení)
REALIZOVAT SE (BECOMING) – dosahování osobních cílů; naděje a aspirace	
Praktická realizace	Domácí aktivity, placená práce, školní a zájmové aktivity, péče o zdraví, sociální začleňování
Volnočasové realizace	Relaxační aktivity podporující redukci stresu
Růstová realizace	Aktivity podporující zachování a rozvoj znalostí a dovedností, adaptace na změny

Zdroj: The quality of life model, University Toronto, Canada:
<http://www.utoronto.ca/qol/concepts.htm>

Schéma č. 5: Model čtyř kvalit života

Čtyři kvality života	VNĚJŠÍ KVALITY Charakter. prostředí včetně společnosti	VNITŘNÍ KVALITY Charakteristiky individua
PŘEDPOKLADY Životní šance	VHODNOST PROSTŘEDÍ <ul style="list-style-type: none"> • Životní prostředí, sociální kapitál, prosperita, životní úroveň <i>zahrnuje ekologické, sociální, ekonomické a kulturní podmínky, které studuje ekologie, architektura, sociologie a sociálně-politické vědy</i>	ŽIVOTASCHOPNOST JEDINCE <ul style="list-style-type: none"> • Psychologický kapitál, adaptivní potenciál, zdraví, způsobilost <i>představuje fyzické a duševní zdraví, znalosti, schopnosti a umění života a je předmětem zájmu lékařství, psychologie a pedagogiky včetně tělovýchovy a poradenství v oblasti životního stylu</i>
VÝSLEDKY Životní výsledky	UŽITEČNOST ŽIVOTA <ul style="list-style-type: none"> • Vyšší hodnoty než přežití, transcendentální koncepce <i>zahrnuje vnější užitečnost člověka pro jeho blízké okolí, pro společnost a lidstvo a jeho vnitřní cenu v termínech morálního vývoje, morální dokonalosti a je tradičně předmětem zájmu filosofie</i>	VLASTNÍ HODNOCENÍ ŽIVOTA <ul style="list-style-type: none"> • Subjektivní pohoda, spokojenost, štěstí, pocit smysluplnosti <i>představuje pojetí kvality života, které je široce aplikováno ve vědách o člověku, v medicíně a vytváří vlastní metodologické postupy, zahrnuje hodnocení spokojenosti s jednotlivými životními oblastmi, hodnocení převažující nálady a celkové spokojenosti se životem</i>

Zdroj: Veenhoven, R.: The Four Quality of Life. Ordering Concepts and Measures of the Good Life. Journal of Happiness Studies, 1: 1-39

Na Slovensku bylo realizováno šetření v rámci mezinárodního výzkumu⁴ zaměřeného na měření subjektivně vnímané kvality života s názvem „Slovenský index kvality života (SIQZ)“. Dotazník⁵ se skládal z patnácti otázek, které byly sestaveny do dvou bloků. První se týkal spokojenosti s osobním životem (8 otázek), druhý spokojenosti se životem na Slovensku (7 otázek). Pro odpovědi byla zvolena 10ti stupňová škála (od 0 – úplně nespokojen, střed 5 – neutrální, do 10 – úplně spokojen). Konkrétně položené otázky byly následující⁶:

Jak jste spokojený/á

- se svým celkovým životem?
- se svou životní úrovní?
- se svým zdravím?
- s tím, co se Vám daří v životě dosahovat?
- s osobními vztahy?
- s osobní bezpečností?
- se životem ve společenství, ve kterém žijete?
- s jistotou do budoucnosti?

⁴ Cummins, R. A., Dzuka, J. and Arita, B. Y. (2003). A comparison of the Personal Wellbeing Index in Slovakia, Mexico, and Australia. In: Abstracts Challenges for Quality of Life in Contemporary Societies. Fifth Conference of the International Society for Quality-of-Life Studies. July 20-24, 2003, Frankfurt, Germany, p. 30.

⁵ http://acqol.deakin.edu.au/inter_wellbeing/Index_Slovakia.doc.

⁶ Peter Babinčák ve své studii [Babinčák 2004]. zvolil zcela odlišný přístup. Snahou bylo předem nepodsouvat, neomezovat a neurčovat obsah a strukturu odpovědí zkoumaných osob. Ty měli za úkol pouze na list papíru formátu A5 napsat svůj názor na otázku „Co považujete za šťastný život?“. Výsledné texty byly expertně posouzeny a analyzovány. Tento výzkum ukázal, že šťastný život znamená mít rodinu, partnera, domov, přátelé, kteří jsou oporou; zdravé a šťastné děti. Následuje mít práci, která baví, uspokojuje, finančně zabezpečuje. Na dalším pořadí je dostatečné finanční zabezpečení, dobrá životní úroveň, dostatek volného času pro sebe, blízké a přátele. Pro šťastný život je důležité zdraví (včetně blízkých osob), Šťastný život byl také zkoumanými osobami vyjadřován jako nebýt sám, nemít bolest, utrpení, problémy, nebýt bezmocný, nezažít katastrofu apod. Celkově lze shrnout, že většina osob spojovala a umísťovala šťastný život do vztahů. P. Babinčák vyslovuje v závěru studie vyhodnocující výzkum hypotézu, že spokojenost v oblasti interpersonálních vztahů je vhodnějším indikátorem (spolehlivějším měřítkem) než tradičně chápané zdraví. K obdobným závěrům dospěla Eva Křížová na základě kvalitativní analýzy volných odpovědí pacientů s melaninem a seniorů na otázku v dotazníkovém šetření „Cíle medicíny: Kvalita života“. Otázka zněla: „Jaký život pokládáte osobně za kvalitní?“. Dalším zdrojem dat pro analýzu byly volné otázky pokládáné seniorům a studentům bakalářského studia ošetřovatelství. E. Křížová zaznamenala překvapivou shodu ohledně základních představ o kvalitním životě mezi mladou a seniorskou generací. Shrnuje, že kvalita života je pojímána značně vztahově. Kvalita je ztotožňována s něčím, co je dobré pro jedince i pro druhé, co je žádoucí (i když ne vždy plně dosažitelné) a co je výrazně subjektivně podmíněno a má relativistický charakter. Kvalitní život je spatřován ve schopnosti opustit ohraničenost vlastních přání a potřeb [Křížková 2005].

Jak jste spokojený/á

- se životem na Slovensku?
- s ekonomickou situací na Slovensku?
- se stavem přírodního prostředí na Slovensku?
- se sociálními podmínkami života na Slovensku?
- s vládnutím na Slovensku?
- s tím, jak se podniká na Slovensku?
- s národní bezpečností na Slovensku?

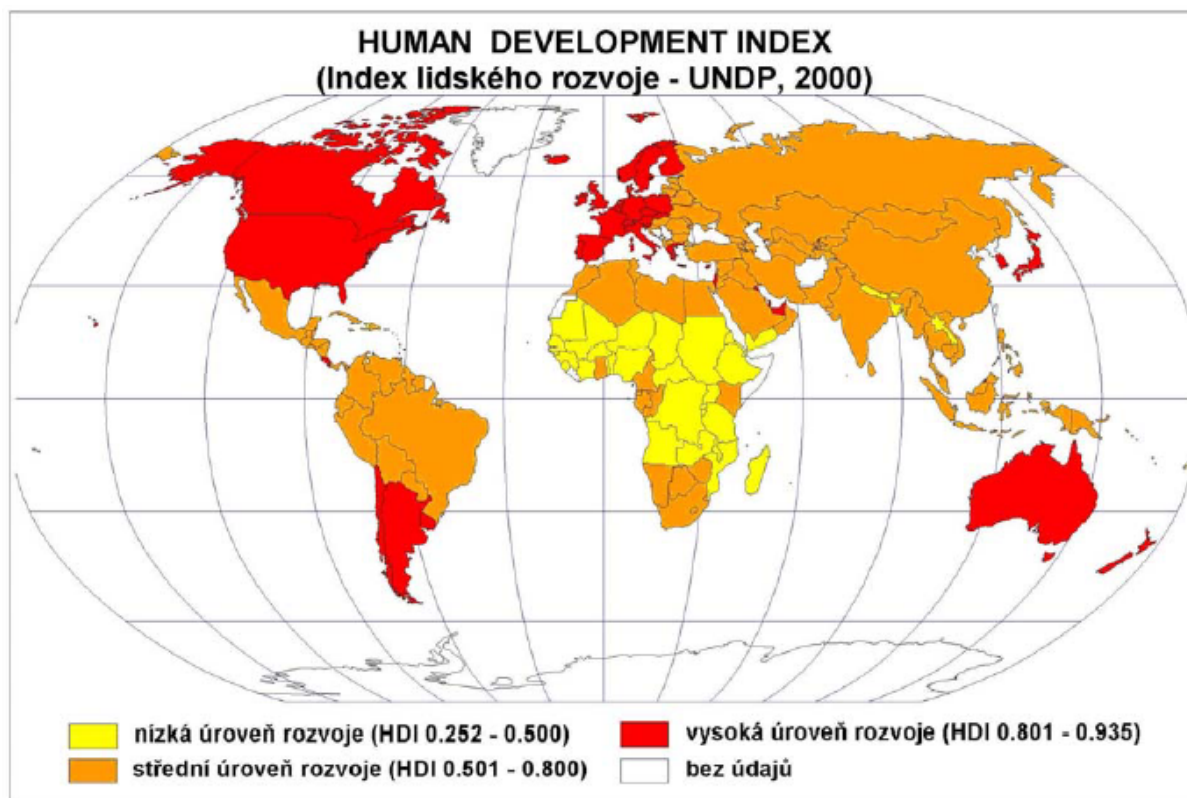
Zatímco některé nástroje zachycení kvality života jsou založeny na subjektivním prožívání vlastní situace člověka (respondenta), existují kromě tvorby teoretických modelů také pokusy o měření a určitou objektivizaci vnějších charakteristik socio-ekonomického, ekologického či politického prostředí. Jako příklad lze uvést Mercerův celosvětový výzkum kvality života z roku 2005. Jedná se o celosvětový žebříček, který je výsledkem celosvětového výzkumu kvality života. Je prováděn společností Mercer Human Resource Consulting⁷ a celkové ohodnocení kvality života je založeno na detailním hodnocení 39 kritérií kvality života, které jsou seskupeny v následujících kategoriích:

- Politické a sociální prostředí (politická stabilita, kriminalita, aj.)
- Ekonomické prostředí (měnové regulace, bankovní služby, aj.)
- Socio-kulturní prostředí (cenzura, omezování osobní svobody)
- Oblast zdravotnictví (lékařské služby, infekční nemoci, znečištění ovzduší aj.)
- Školství a vzdělávání (úroveň a dostupnost škol, aj.)
- Veřejné služby a doprava (elektřina, voda, veřejná doprava, aj.)
- Rekreace (restaurace, divadla, kina, sport, aj.)
- Konzumní zboží (dostupnost jídla a zboží denní potřeby, aj.)
- Bydlení (bydlení, nábytek, údržba, aj.)
- Přírodní prostředí (klíma, výsledky přírodních katastrof, aj.)

⁷ zdroj: <http://www.mercerhr.com>

Měření objektivní stránky kvality života se dnes realizuje zejména prostřednictvím zvolených indikátorů. Ty umožňují na různých úrovních (místních, regionálních, národních, mezinárodních) identifikovat stav a trendy vývoje, zprostředkovávat souhrnné informace o environmentálních, demografických, sociálních, ekonomických a dalších důležitých jevech. Objektivní měření kvality života pomocí indikátorů se soustřeďuje zejména na předpokládané zdroje kvality života. Není sporu o tom, že člověk vede kvalitní život, když se v dobrém zdravotním stavu dožije vysokého věku, když je mu poskytnuto patřičné vzdělání, má přístup k takovým materiálním statkům, aby si mohl zajistit slušnou životní úroveň, je obklopen lidmi, které má rád, kterých si váží a kteří mají rádi a váží si jeho, když se může účastnit správy věcí veřejných. Jeden z mnoha pokusů, jak vyjádřit kvalitu lidského života (human well-being) představuje index lidského rozvoje. Patří k nejznámějším a je vypočítáván z řady kategorií. K základním patří tři kategorie faktorů: lidské zdraví, úroveň vzdělanosti a hmotná životní úroveň. Lidské zdraví je v současnosti vyjádřeno jako průměrná očekávaná délka života při narození, protože tento demografický ukazatel v sobě nejlépe zahrnuje všechny negativní i pozitivní vlivy, které lidské zdraví ovlivňují. Úroveň vzdělanosti se stanovuje jako podíl gramotného obyvatelstva a jako kombinovaný podíl populace z příslušné věkové skupiny navštěvující školy prvního, druhého a třetího stupně. Hmotná životní úroveň je vyjádřena jako hrubý domácí produkt na osobu v USD, který je přepočítáván na paritu kupní síly. Index lidského rozvoje je každoročně uveřejňovaný od roku 1990 ve statistické publikaci „Zpráva o lidském rozvoji“ (Human Development Report), která je vydávaná pod záštitou UNDP (United Nations Development Programme). Česká republika dle tohoto indexu zaujímá 32. místo ze 175 hodnocených zemí světa (Zpráva o lidském rozvoji za rok 2003). Údaje za rok 2000 jsou uvedeny v následujícím obrázku č. 1:

Obr. č. 1

Zdroj: Potůček, M. a kol. 2002. *Průvodce krajinou priorit pro Českou republiku*. (s.59)

Subjektivní indikátory (pocit štěstí, uspokojení atd.) jsou zpravidla získané z kvantitativních výzkumů. Instrumenty na měření kvality života můžeme dělit podle toho, co měří (celkovou spokojenost, spokojenost s jednotlivými oblastmi života, jednotlivé aspekty kvality života nebo komplexní indexy, popř. charakteristiky specifické pro určitou populaci) nebo pro jakou populaci jsou určeny. Další dělení rozlišuje všeobecné dotazníky kvality života, určené pro běžnou populaci, a speciální dotazníky, které jsou určené pro osoby s určitou nemocí nebo postižením a zjišťují dopad nemoci na každodenní život a subjektivní hodnocení zdravotních potíží. Kvalita života ve vztahu ke zdravotnímu stavu se někdy označuje jako HRQOL (health-related quality of life). V současné době se vývojem a překladem dotazníků kvality života ve vztahu ke zdraví zabývá např. MAPI Research Institute, mezinárodní výzkumný ústav, který sídlí ve Francii⁸ a poskytuje mimo jiné služby databázi PROQOLID⁹, kde je možné získat informace o více než 520 dotaznících kvality života.

⁸ <http://www.mapi-research.fr/>

⁹ <http://www.proqolid.org/>

Literatura

- Alderfer, C. 1972. *Existence, Relatedness, & Growth*. New York:, Free Press.
- Babinčák, Peter. 2004. „Indikátory kvality života. Čo považujete za šťastný život?“ Pp. 161-167 in Džuka, J. (ed.) *Psychologické dimenzie kvality života*. Prešov: Prešovská univerzita, ISBN 80-8068-282-8.
- Cummins, R. A., Dzuka, J. and Arita, B. Y. (2003). A comparison of the Personal Wellbeing Index in Slovakia, Mexico, and Australia. In: Abstracts Challenges for Quality of Life in Contemporary Societies. Fifth Conference of the International Society for Quality-of-Life Studies. July 20-24, 2003, Frankfurt, Germany, p. 30.
- Džuka, J. (ed.). 2004. *Psychologické dimenzie kvality života*. Prešov: Prešovská univerzita, ISBN 80-8068-282-8.
- Enzle, M.E., Anderson, S.C. 1993. „Surveillant intentions and intrinsic motivation.“ *Journal of Personality and Social Psychology* 64: 257-266.
- Flanagan, J.C. 1978. A research approach to improving our quality of life. *American Psychologist* 33:138-147
- Freud, S. 1993. Vybrané spisy. Praha. Avicenum a Universe.
- Glenn, J.C., Gordon, J.T. 2002. *Budoucnost světa, vybrané kapitoly z let 1999 - 2001*. Olomouc: Universita Palackého.
- Harackiewicz, J.M., Elliot, A.J.1993. „Achievement goals and intrinsic motivation.“ *Journal of Personality and Social Psychology* 65 (5,): 904-915.
- Heczko, S. 2005 „Lidstvo a klimatické změny.“ [online] [cit. červen 2006]. Dostupné z < <http://isf.webpark.cz/docs/gloklim.rtf>>
- Herzberg, F., Mausner, B., Peterson, R., Capwell, D. 1957. *Job Attitudes: Review of Research and Opinion*. Pittsburgh: Psychological Service of Pittsburgh.
- Human Development Report[online], [cit. 3.4.2007]. Dostupné z: <<http://hdr.undp.org/>>
- Instrumenty pro měření kvality života [online], [cit. 3.4.2007]. Dostupné z: <<http://www.proqolid.org/>>
- Jeníček, V a kol. 1995. *Globální problémy ve světové ekonomice - vybrané problémy*. Praha: Vysoká škola ekonomická. ISBN 80-7079-425-9.
- Janíček, V. 2002. „Globalizace a světová ekonomika.“ *Acta Oeconomica Pragensia* 6: 9-22

- Kováč, D. 2004. „Kultivace integrované osobnosti.“ *Psychologie Dnes* 2: 12-14.
- Křížová, Eva. 2005. “Kvalita života v kontextu všedního dne.“ Pp. 217-232 in Payne, J. et al. *Kvalita života a zdraví*. Praha: Triton, ISBN 80-7254-657-0
- Machovec, M. 2002: *Smysl lidské existence*. Praha: Akropolis, ISBN 80-7304-016-6
- Maslow, A.H. 1954. *Motivation and Personality*. New York: Harper & Row.
- McClelland, D.C. 1975. *Power: The inner experience*. New York: Irvington.
- Payne, J. a kol. 2005. *Kvalita života a zdraví*. Praha: Triton, ISBN 80-7254-657-0.
- Potůček, M. 2002. „Velká hra o budoucnost.“ *Lidové noviny*, 23.3.2002.
- Potůček, M. a kol. 2002. *Průvodce krajinou priorit pro Českou republiku*. Praha:CESES UK.
- Quality of Life Project Management. Chief Review Services, Canada 2004
- Rapey, M. 2003. *Quality of Life Research. A Critical Introduction*. London: Sage.Review of Review of Quality of Life Project Management. Chief Review Services, Canada 2004[online], [cit. 3.4.2007]. Dostupné z: http://www.dnd.ca/crs/pdfs/qol_e.pdf
- Slovenský index kvality života [online], [cit. 3.4.2007]. Dostupné z: http://acqol.deakin.edu.au/inter_wellbeing/Index_Slovakia.doc.
- The quality of life model, University Toronto, Canada [online], [cit. 3.4.2007]. Dostupné z: <http://www.utoronto.ca/qol/concepts.htm>
- Veenhoven, R. 2000. „The Four Quality of Life. Ordering Concepts and Measures of the Good Life.“ *Journal of Happiness Studies* 1: 1-39
- ČSÚ, 2008: Analýza Českého statistického úřadu k trhu práce mezi lety 2000 – 2007
- Gfk Gruppe: „Kaufkraft Europa 2008/2009“

7. Závěr

Výzkum přinesl řadu výsledků, které mohou být využity jak v decizní sféře, tak i podnikové praxi. Tým řešitelů z různých institucí a vědních oborů zajistil globálnější pohled na problematiku. Další publikační činností a šířením získaných poznatků se bude snažit i nadále ovlivňovat postoje a chování subjektů působících na poli práce.